

**SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN
FİZİKSEL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ
(Balıkesir İli Örneği)**

Cahit ALCI

Yüksek Lisans Tezi

Haziran 2003

SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN
FİZİKSEL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ
(Balıkesir İli Örneği)

Cahit ALCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Esmahan AĞAOĞLU

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Haziran 2003

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

ÖĞRENME-ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER

Cahit ALCI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2003

Danışman: Doç.Dr. Esmahan AĞAOĞLU

Öğrenme-öğretme ortamının fiziksel olarak düzenlenmesi, etkili bir sınıf yönetiminin gerçekleşmesinde önemli bir boyuttur. Sınıftaki fiziksel değişkenlerin düzenlenmesi öğretmenin görevidir. Öğrenme ortamının sevimli ve üretken olabilmesi için sınıftaki; ısı, ışık, renk, oturma düzeni, öğrenci sayısı, görünüm v.b. gibi fiziksel değişkenlerin eldeki olanaklar ölçüsünde güdüleyici, öğretici ve ilgi çekici bir biçimde düzenlenmesi yapılan öğretimin kalitesini artıracaktır.

Bu araştırmanın amacı, resmi genel liselerde görev yapan öğretmenlerle, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin, öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri ile öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemektir.

Tarama modelinde gerçekleştirilen bu betimsel araştırmanın çalışma evrenini Balıkesir İl merkezinde yer alan resmi genel liselerde görev yapan 416 öğretmen ile bu okullarda lise II'nci sınıfta öğrenim gören 487 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırma için gerekli olan veriler, bu araştırma için geliştirilen 32 maddeden oluşan anketin öğrencilere ve de öğretmenlere uygulanması sonucu elde edilmiştir. Toplanan verilerin bilgisayar ortamında 'SPSS 7.0 for Windows' paket programı ile istatistik çözümlenmeleri yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde ve t testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin öğretmenler ile öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin öğretmenlere göre, sınıfın fiziksel değişkenlerini öğrenme – öğretme ortamında daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak okul yöneticileri ve denetçilere; okullardaki öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlerin mevcut durumunu belirleyerek, iyileştirme çalışmaları yapmaları, görevli personeli yönlendirmeleri, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini dikkate almaları önerilmiştir.

ABSTRACT

THE VIEWS OF THE TEACHERS AND THE PUPILS ABOUT PHYSICAL VARIANTS THAT AFFECT THE CLASSROOM MANAGEMENT

Cahit ALCI

Anadolu University Educational Sciences Institute

Department Educational Sciences, June 2003

Advisor: Associate Professor Dr. Esmahan AĞAOĞLU

Organizing the learning environment physically is an important dimension in effective classroom management. It is the teacher's duty to organize the physical variants in a classroom. For the learning environment to be nice and productive, the temperature, lighting, color, seat order, number of students, etc. of a classroom should be organized as interesting and as forcing as possible to increase the quality of education.

The purpose of this research is to find out what the teachers and students in official governmental schools think about the physical variants affecting the learning environment and whether there is a difference between the ideas of teachers and students.

In this research, which was done by the scanning model, 416 teachers working in official governmental schools in Balıkesir and 487 students enrolling in the 2 nd grade of these schools participated.

The data needed for this research was obtained by a 32-item questionnaire developed for this project and was applied to both the teachers and the students.

The data obtained was statistically analyzed by the "SPSS 7.0 for Windows" computer program. In analyzing the data; frequency, percentage and t test were used. The reliability level was found .05.

According to the results, significant differences were found between the ideas of teachers and students concerning the physical variants affecting the learning environment. Students believe that significant physical differences of the classroom are more important than teachers believe on the same topic. Depending on these results, school directors and inspectors were advised to direct the executive personnel, and to make improvements by first finding the actual state of the physical variants of schools affecting the learning environment.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Cahit ALCI'nın "Sınıf Yönetimini Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri" başlıklı tezi 02.07.2003 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç.Dr.Esmahan AĞAOĞLU..	
Üye	: Prof.Dr.Coşkun BAYRA.	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Erhan EROĞLU	

Prof.Dr. İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim-öğretim etkinlikleri; planlı, kontrollü ve amaçlar doğrultusunda okullarda dolayısı ile sınıflarda yürütülmektedir. Öğretim lideri ve sınıf yöneticisi olarak öğretmenin sınıfı iyi yönetebilmesi, sınıf yönetimi ile ilgili olan etkinlikleri ve yaklaşımları bilmesi ve bildiklerini doğru uygulayabilmesine bağlıdır. Bu nedenle bireyde kalıcı ve olumlu bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretmenin sınıftaki öğrenme-öğretme ortamını çok iyi düzenlemesi ve yönetmesi gerekmektedir.

Araştırma da, resmi genel liselerde görev yapan öğretmenlerle, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin, öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri ile öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu araştırmanın planlanması ve gerçekleştirilmesi sürecinin her aşamasında büyük bir hoşgörü ile yardımcı olan, yönlendiren danışman hocam sayın Doç. Dr. Esmahan Ağaoğlu' na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimi ve araştırma süresince görüş ve yardımlarına başvurduğum Prof. Dr. Coşkun Bayrak, Prof. Dr. Bekir Özer, Yrd. Dç. Dr. Aykut Ceyhan, Ar.Gör. Adnan Boyacı' ya, verilerin istatistiksel çözümlenmelerinde katkılarından dolayı Prof. Dr. Embiya Ağaoğlu' na teşekkür ederim.

Verilerin toplanması esnasında yardımcı olan Balıkesir İl merkezinde yer alan resmi liselerin yöneticilerine, ankette yer alan soru maddelerini sabırla ve dikkatle yanıtlayan öğretmen ve öğrencilere, araştırmanın her aşamasında beni destekleyen yardımcı olan çalışma arkadaşlarıma, aileme ve özellikle eşime ne kadar teşekkür etsem azdır.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iv
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Öğrenme ve Sınıf Yönetimi.....	1
1.1.1. Sınıfın Fiziksel Değişkenleri.....	4
1.1.2. Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	17
1.1.3. Problem Durumu.....	20
1.2. Araştırmanın Amacı.....	21
1.3. Araştırmanın Önemi.....	22
1.4. Sınırlılıklar.....	23
1.5. Kısaltmalar ve Tanımlar.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM.....	24
2.1. Araştırma Modeli.....	24
2.2. Evren ve Örneklem.....	24
2.3. Veriler ve Toplanması.....	26
2.3.1. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	26
2.3.2. Anketin Uygulanması.....	28

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	28
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	30
3.1. Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	30
3.2. Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....	42
3.3. Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri.....	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
4.1. Özet.....	54
4.2. Sonuç.....	55
4.3. Öneriler.....	55
4.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler.....	55
4.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	56
EKLER.....	58
KAYNAKÇA.....	67

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	<u>Sayfa</u>
1. Farklı Öğretim Kademeleri İçin Sıra Ölçüleri.....	10
2. İlköğretim ve Orta Öğretim İçin Sıra Ölçüleri.....	11
3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	25
4. Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	31
5. Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....	43
6. Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri	52

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, tanımlar ve alanla ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır.

Sınıflarda yapılan öğretimin niteliğini artırmak; öğrencinin sınıfını, okulunu sevmesi ve ideal bir öğrenmeyi gerçekleştirmek için sınıfın fiziksel koşullarının çok iyi düzenlenmesi gerekmektedir. Sınıfın fiziksel değişkenlerinin öğrenme - öğretme ortamına etkisi aşağıdaki bölümlerde sırasıyla değerlendirilmektedir.

1.1. Öğrenme ve Sınıf Yönetimi

Eğitim, kişinin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değiştirme sürecidir (Ertürk, 1972:12). Öğretme ve öğrenme ise davranış değişmesi amacıyla yapılan çabalardır (Başar, 1999:11).

Öğrenilen davranışlar çok ve çeşitlidir. Birey yaşamı ya da öğrenim süreci boyunca çevresinde bulunan tüm öğelerle etkileşmekte, bu etkileşimin sonucu olarak deneyimler edinmekte ve yeni davranışlar kazanmaktadır. Bu nedenle bireyin etkileşimde bulunduğu öğrenme-öğretme ortamının koşulları ve yeterliği kazanılan davranışın niteliğini ve kalıcılığını da belirleyecektir (Vural, 2000:195).

Günümüz toplumlarında yaşayan insanın öğrenmesi gereken pek çok davranış vardır. Uygarlık arttıkça yaşam daha karmaşık hale gelmektedir. Bu nedenle yeni davranışlar edinmede yüksek bir verime ulaşılması gerekmektedir. Bu yeni davranışların kişilere uzmanlar tarafından kazandırılması gerekmektedir. Bu görevi yerine getirme yükümlülüğü toplumsal bir kurum olan okullara verilmiştir (Kaya, 1991:43).

Öğrenci davranışları, eğitim sisteminin işliğı, mutfağı olan sınıflarda belirlenir, gelişir ve amaçlanan düzeye ulaşır. Bu süreçte sınıfta oluşturulan öğrenme-öğretme ortamının

düzenlenmesi, olumlu bir havanın oluşturulması eğitimin kalitesini arttıracaktır. Bu da ancak iyi bir sınıf yönetimi ile mümkündür (Aytekin, 2000:71).

Sınıf yönetimi; öğrenme-öğretme için en uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesidir. Sınıfta; öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin kaldırılması, öğretim zamanının uygun kullanılması, öğrencinin derse aktif katılımının sağlanması, kaynakların, insanların ve zamanın yönetilmesidir (Başar, 1999:13; Erdoğan, 2001:11).

Sınıf içerisindeki eğitsel etkinliklerin amaca ulaşabilmesi ve bireyin hedef davranışları kazanması sürecinde sınıf yönetimi şu etmenlerden etkilenmektedir (Aydın, 1998:7; Erdoğan, 2001:30; Ağaoğlu, 2002:7):

- a. Öğrencilerin özellikleri ve beklentileri,
- b. Okulun yönetsel yapısı ve imkanları,
- c. Öğretmenlerin kişisel özellikleri ve mesleki yeterlikleri,
- d. Okulun yakın ve uzak çevresi,
- e. Velilerin özellikleri.

Sınıf ortamı; yapılan öğretime, öğrencilere ve öğretmene bağlı olarak eş zamanlılık, açıklık, anımsalılık, uzun sürelilik ve çok boyutluluk gibi özellikler kazanır. Sınıf ortamının bu özellikleri şu şekilde açıklanabilir (Başar, 1999:13):

- **Eş zamanlılık:** Sınıfta bir anda birden fazla etkinlik olmaktadır. Öğretmen dersi anlatırken öğrenci davranışlarını kontrol etmekte, soracağı soruları düşünmekte ve etkinlikleri planlamaktadır.
- **Açıklık:** Sınıfta ortaya çıkan durumu bütün öğrenciler görür. Hiç birşeyi gizlemek mümkün değildir.
- **Anımsalılık:** Sınıfta her an herşey olabilir. Dikkat dağılabilir, sorular sorulur, yaramazlık yapılabilir. Öğretmenin olumlu öğrenme ortamını oluşturabilmesi için her zaman dikkatli ve çabuk olması gerekir.

- **Uzun sürelilik:** Öğretim dönemi boyunca öğrenciler aynı sınıfta, aynı ortamda bulunmaktadır. Bu nedenle öğrencileri amaçlar doğrultusunda yetiştirmek için zaman ve mekan ilgililer için her an hazırdır.
- **Çok boyutluluk:** Sınıfta öğrencilerin fazla ve farklı olması nedeniyle bir tek olay bile öğrencilerin özelliklerine ve gelmiş olduğu çevreye bağlı olarak farklı anlam veya sonuçlara neden olabilir.

Sınıf yönetimi bilimsel bir temele ve kişisel becerilere dayanan bir süreçtir (Erdoğan, 2001:12). Bu süreçte en önemli kişi öğretmendir. Öğretmenler bilgi ve becerilerini kullanarak ve belirtilen özellikleri dikkate alarak mevcut koşullara göre en iyi öğretimi sağlamak amacıyla değişik yaklaşımlarla sınıf yönetimini gerçekleştirmektedirler (Ünal ve Ada, 2000:33). Başlıca sınıf yönetimi yaklaşımları şunlardır:

- **Geleneksel yaklaşım:** Sınıf içi kuralların öğretmen tarafından belirlendiği öğretmen merkezli yönetim anlayışıdır. Öğrencilerden kurallara uyması beklenir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, gelişim özellikleri bu yönetim yaklaşımında dikkate alınmaz (Ünal ve Ada, 2000:33; Erdoğan, 2001:26).
- **Tepkisel yaklaşım:** Bu yaklaşımda sınıf içerisinde oluşan istenmeyen durum ve davranışların ödül -ceza ya da tepki yoluyla değiştirilmesi amaçlanır. Öğrenme - öğretim ortamında gruptan çok bireye yönelik olan, öğretmen-öğrenci arasında sorunlara neden olabilecek bir yaklaşımdır (Başar, 1999:15; Erdoğan, 2001:26).
- **Önlemsel Yaklaşım:** Bu model, planlama etkinliklerine bağlı, geleceği kestirmeye, istenmeyen davranış ve sonucu olmadan önlemeye dayalıdır. Temel amaç; sınıfta sorun çıkmasını önlemek için her türlü etkinliğin ve gerekli olan düzenlemelerin yapılmasıdır (Erdoğan, 2001:27).
- **Gelişimsel yaklaşım:** Öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişim düzeyleri dikkate alınarak gerçekleştirilen sınıf yönetimi yaklaşımıdır. Sınıf içerisinde uyulması

gereken kurallar ve yapılan etkinliklerin öğrencilerin düzeylerine uygun olmasına dikkat edilmelidir (Ağaoğlu, 2002:13; Erdoğan, 2001:27).

- **Bütünsel yaklaşım:** Bu modelde diğer sınıf yönetimi yaklaşımları bir bütün olarak ele alınmakta, istenmeyen davranışların nedenleri bulunmaya çalışılmaktadır. Sınıfın iç ve dış girdilerinin bilinmesiyle, uygun öğrenme – öğretim ortamının oluşturulmasıyla bireyde istenilen davranışa ulaşılacağı düşünülmektedir (Ünal ve Ada, 2000:33; Erdoğan, 2001:28).

Eğitim için gerekli kaynaklar olan öğrenci, öğretmen, program ve fiziksel olanaklar sınıf içerisinde yer almaktadır (Başar, 1999:13). Öğretmenin etkili bir sınıf yönetimini gerçekleştirebilmesi için bu kaynakları dikkate alması bunlarla ilgili olan etkinlikleri gerçekleştirmesi gerekir. Alanyazında sınıf yönetimi etkinlikleri beş boyutta ele alınmaktadır (Başar, 1999:13-14; Ağaoğlu, 2002:8):

- a. Sınıfın fiziksel düzenine ilişkin etkinlikler,
- b. Plan program etkinlikleri,
- c. Sınıfta ilişkilerin düzenlenmesiyle ilgili etkinlikler,
- d. Zaman yönetimine ilişkin etkinlikler,
- e. Davranış düzenlemelerine ilişkin etkinlikler.

Sınıf Yönetiminin en etkili ögesi, öğretmendir. Öğretmenin sınıf yönetiminde başarılı olabilmesi için sınıf yönetimi ile ilgili etkinlikleri ve yönetim yaklaşımlarını bilmesi gerekir (Ağaoğlu, 2002:7-13). Bu araştırmada sınıf yönetiminin bir boyutu olan, sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkin etkinlikler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

1.1.1. Sınıfın Fiziksel Değişkenleri;

İnsanların çevreye uyum sağlaması, gereksinimlerini karşılayabilmesi, gelişerek ve büyüyerek gelecek kuşaklara bilgilerini aktarabilmesi öğrenmeyle olmaktadır (Kaya, 2002:45). Öğrenme, insanın doğumuyla başlayıp ölünceye kadar devam etmekte ve değişik ortamlarda ya da kurumlarda planlı ya da plansız olarak gerçekleşmektedir.

Öğrenmenin sağlıklı olarak belirlenen hedeflere göre yapıldığı yer okul ya da en küçük birimi dikkate alındığında sınıflardır (Tutkun, 2002:133). Bu nedenle sınıfları, dolayısıyla okulları olumlu öğrenme ortamları haline getirmemiz gerekir. Sınıflarda öğrenmeyi etkileyen en önemli değişikliklerden bir tanesi sınıfın fiziksel özellikleridir (Kaya, 2002:45).

Sınıfın fiziksel düzeninin öğrencinin davranışları, eğitime ve okula bakış açısı üzerinde önemli etkisi vardır. Sınıfta etkili bir öğretimin ve sınıf yönetiminin gerçekleşebilmesi için sınıfın fiziksel özelliklerinin uygun ve yeterli olması gerekir (Erden, 2001:138). Ayrıca fiziksel ortamla ilgili her değişken, eğitim ve öğretime destek ya da engel olabilir. Sınıftaki fiziksel özelliklerin etkisi, düzenlenişe, kullanım şekline ve görünüşüne göre değişebilmektedir (Başar, 1999:29).

Sınıfın fiziksel düzeni ile ilgili değişkenler öğrenci sayısı, sınıfın genişliği, ısı, ışık, renk, temizlik, havalandırma durumu, estetik öğeler, eğitsel araçlar, gürültü, oturma düzeni, sıra ve masalar, yazı tahtası, öğretmen masası vb. gibi sıralanabilir (Başar, 1999:28-32; Erdoğan, 2001:38-39; Tutkun, 2002:138).

Yirminci yüzyıl da eğitim sistemi ve olanaklarını dikkate aldığımızda bir sınıfta bulunması gereken ideal öğrenci sayısını belirlemek genel olarak olası değildir. Sınıftaki öğrenci sayısı; eğitim kurumunun niteliği ve amacı, sınıf düzeyi, dersin ve konunun niteliği ve eğitim yardımcı malzeme miktarına göre ayarlanmalıdır (Tutkun, 2002:138). Sınıfta bulunan öğrenci sayısı öğretmenin mesleki başarısını, her öğrenciye ayırdığı süreyi ve buna bağlı olarak da öğrenci başarısını etkiler. Glass ve arkadaşları (1981) öğrenci sayısının; 40 ve daha fazla öğrenci bulunan sınıflarda öğrenci başarısını olumsuz, 18 ve daha az öğrenci bulunan sınıflarda olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır (Akt; Erden, 2001:139). Alıç'a (1990) göre sınıfın kalabalık olması, öğretimin yanısıra eğitimi ve disiplini de olumsuz olarak etkilemektedir (Akt; Başar, 1999:31).

Sınıftaki öğrenci sayısı öğrencilerin kişisel özellikleri ve davranışları üzerinde de etkili olmaktadır. Kalabalık sınıflardan sessiz, içe dönük ve fiziksel olarak zayıf olan

öğrenciler olumsuz olarak etkilemekte, derse ve sınıftaki etkinliklere daha az katılmaktadırlar (Ünal ve Ada, 2000:80).

Sınıftaki öğrenci sayısının başarıya etkisi ile ilgili yapılan araştırmaların bir çoğunda şu sonuçlar elde edilmiştir (Tutkun, 2002: 139):

- a. Öğrenci sayısı az olan sınıflarda başarı yüksektir.
- b. Bu başarının yüksek olması için sınıflardaki öğrenci sayısı sınıf başına 20'den çok olmamalıdır.
- c. Öğrenci sayısı az olan sınıflar, özellikle ilköğretim basamağındaki okuma ve matematik derslerinde etkilidir.
- d. Özellikle sosyo-ekonomik yönden yetersiz olan çocuklar daha iyi akademik başarı gösterirler .

Sınıftaki ısı, öğrencilerin elbiseleri ile oturabileceği, 18-20 C arasında olması gerekir. Düşük ısılar, öğrencilerin dikkatinin dağılmasına ve enerjisini bu yönde kullanmasına neden olmaktadır. Yüksek ısılarda ise, öğrenci bunalmakta ve rahatsız olmaktadır (Alıcıgüzel, 1979: 66-67). Sınıf içerisinde sıcaklık, mevsimlere göre öğretmen ve öğrencileri rahatsız etmeyecek düzeyde olmalıdır (Erdoğan, 2000:45). Bunu sağlayabilmek için ısı kaynaklarının gürültüsüz, emniyetli ve kontrollü olarak çalıştırılması gerekir (Alıcıgüzel, 1979:66-67).

Okulun önemli görevlerinden bir tanesi de öğrencilere temizlik alışkanlığı kazandırmaktır. Sınıfta; yerlerin, duvarların, yazı tahtasının ve sıraların temiz olması öğrenme iklimini olumlu yönde etkileyecektir (Ünal ve Ada, 2000:82). Sınıfın, okulun ve diğer tesislerin temiz ve bakımlı olması öğrencilerin isteyerek okula gelmesini sağlayacaktır (MLO, 1999:76). Bu olumlu havanın devam etmesi ve öğrencilerin bu alışkanlığı kazanması için öğretmenlerin çok gayretli, takipçi olması gerekir.

Fiziksel mekan ve eşya temizliğinin yanı sıra; öğretmenlerin temizlik konusunda model olması, öğrencilerin temizliklerine dikkat etmesi, öğrenme ortamını olumlu yönde etkileyecek ve öğrencileri toplumsal yaşama hazırlayacaktır (Tutkun, 2002:140). Sınıfların temizliğini sağlarken zorunlu durumlarda öğrencilerden yararlanılması; onlarda sahiplenme, eşyaları dikkatli kullanma ve sorumluluk duygusunu geliştirecektir (Erden, 2001:139).

Okulun bulunduğu yer, mimarisi ve öğrencilere bağlı oluşan gürültü sınıftaki öğretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Derse olan ilginin azalması, dikkatin dağılması, öğretmenin sesinin duyulmaması ve öğretilenlerin ihtiyacı karşılayamaması sonucu öğrenciler olumsuz iletişime yönelmekte, konuşmakta ve dersin bütünlüğünü bozmaktadırlar (Ünal ve Ada, 2000:82). Bunun yanında okul çevresinden ve içerisindeki laboratuvar ve atölye gibi bölümlerin yerleşiminden kaynaklanan gürültü de sınıfta hissedilmekte, öğretmen ve öğrenciyi rahatsız etmektedir. Gürültü etkisini öğrencilerde dikkatin dağılması, kronik yorgunluk ve direncin düşmesi şeklinde göstermektedir (Toprakçı, 2002:50). Öğretmen sınıfta huzurlu ve verimli bir öğretim ortamı oluşturabilmek için gürültünün kaynaklarını belirlemeli ve gereken önlemleri almalıdır (Tutkun, 2002:140). Ayrıca öğretmenlerin; uçak, tren, otomobil ya da öğrencilerden kaynaklanan gürültülü bir ortamda konuşmaya devam etmek yerine susması, beklemesi, zaman kaybı ve yorgunluğu önleyecektir (Pehlivan, 2000:133).

Öğrenciler içten bir ilgiyle öğrenmeye yönelmedikçe yapılan her türlü öğretim etkinliğinden hiçbir sonuç alınamaz (Ercan, 2000:116). Sınıfta da öğrencileri güdülerken onların ilgi ve gereksinimlerinden yararlanabileceği gibi sınıf köşelerinden de yararlanılabilir (Arı, 1998:172). İlgi köşeleri, müzik, resim, bilgisayar, eşya köşeleri gibi sınıf içerisinde ayrı bölümler şeklinde olabileceği gibi resim, yazı, broşür gibi malzemelerin asılabileceği duvar panoları şeklinde olabilir (Başar, 1999:33).

Öğrenciler için en ilginç ve değerli olan kendileri ve yaptıklarıdır. Yaptıkları eşyalara, çizdikleri resimlere ve öğrendikleri bilgilere, oyunlara ilgi ile yönelirler. Çünkü onlar kendi eserleri ve kişiliklerinin yansımasıdır. Bu nedenle öğrencilerin kendi yeteneklerini tanıyıp kullanmalarına, kendi çabalarıyla öğrenmelerine ve üretmelerine yardımcı olmak gerekir (Ercan, 2000:119). Bunu yaparak öğretmen öğrencilere yakın olduğunu ve onları tanıdığını gösterebilir (Kısaç, 2002:114). Öğrencilerin yapmış olduğu bu çalışmaları sınıflarda sergilenmesiyle, öğretim ortamının zenginleşmesi ve bireysel farklılıklara bağlı olarak ortaya çıkan eğitsel ihtiyaçlar karşılanmış olur (Okan, 1983:80).

Kayhan ve Eroğlu'na (1997) göre, mevsime ve günün saatlerine bağlı olarak sınıflar güneş ışığıyla aydınlanmaktadır (Akt:Toprakçı, 2002:48). Fakat okulun mimarisine ve sınıfın bulunduğu yöne bağlı olarak güneş ışığı sınıfa öğrencilerin yan ya da arka taraflarından gelebilmektedir. Bu da öğrencileri rahatsız etmekte, gözleri yormakta ve yazı tahtasının parlamasına sebep olabilmektedir. Bu tür durumlarda ve tepegzn kullanılması esnasında sınıftaki ışığı ayarlayabilmek için pencerelere perde ya da jaluzi takılması uygun olacaktır (Alıcıgüzel, 1979:66). Böylece ğrencilerin yazı tahtasını görmeleri ve kitaptaki yazıları kolay okumaları sağlanabilir (Erden, 1998:68).

Öğrencilerin günlük yaşamının büyük bir kısmı okulda geçmektedir. Başka bir deyişle okul onun ikinci evi, sınıf ise odasıdır. Bu nedenle ğrenci kendisini rahat hissetmelidir (Erden, 1998:69). Öğrencilerin duygularını uyarmak, bulunduğu ortamda huzurlu ve enerjik olmalarını sağlamak için sınıftaki duvar ve eşyaların renklerini iyi seçmek gerekir (Touwsend, 1997:35). Sınıfta fazla ışığın etkisini azaltmak için duvarlar koyu gri, koyu kahverengi gibi renklerle boyatılmaktadır (Alıcıgüzel, 1979:66). Genel olarak çeşitli renklerin insanlar üzerindeki etkileri değerlendirilecek olursa; açık mavi gevşetici ve rahatlatıcı, koyu mavi uyarıcı, kırmızı heyecan verici, kışkırtıcı ve gerilim yaratıcı, açık sarı ve portakal rengi uyarıcı olarak görülmektedir (Başar, 1999:31).

Araştırmalara göre derse katılımın ve başarının sınıfın ortasında yoğunlaşmaktadır (Ergin, 1995:191). Türnüklü'ye (2000) göre, sınıfın arka tarafları ve pencere kenarlarında oturanların öğrenme etkinliklerine katılımı ve başarıları düşük olmaktadır.(Akt:Erdoğan, 2001:31). Buna neden olarak öğrencilerin ilgilerini pencereden çevreye ve diğer etkinliklere yönelmesi gösterilebilir.

Sınıftaki yerleşim düzenini, sınıfın etkin kullanımı, etkileşimi kolaylaştırıcı, ğretmen ve öğrencilerin kolay hareket etmesini sağlayacak bir şekilde olmalıdır (Tutkun, 2002:140). Sıraların düzeni; öğrencilerin oturduğu yerden ğretmeni, öğrenme materyallerini, yazı tahtasını, diğer öğrencileri ve sınıfta gerçekleşen her türlü eğitsel etkinliği görmesini sağlamalıdır (ztrk, 2002:144). Sıraların ya da masaların ğretimi destekleyecek biçimde düzenlenmesi için öğretmenin birçok etkeni bir arada göz önünde bulundurması ve öğrenciler için en uygun yerleşim biçimini oluşturması gerekir

(Erden, 2001:139). Erden'e (2001:140-143) göre sınıfın yerleşim düzeni belirlenirken kullanabilecek başlıca sıra düzenleme biçimleri şunlardır:

- **Sıra ve sütun biçiminde düzenleme:** Bu düzenlemede sıralar sınıfın büyüklüğü ve şekline göre iki ya da üç hat şeklinde arka arkaya dizilir. Sınıftaki alanın en iyi kullanıldığı, öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda kullanılan bir düzen şeklidir. Öğrencilerin birbirine yakın öğretmene uzak olması ve öğretmen - öğrenci arasındaki göz temasının zor olması nedeniyle olumsuz iletişime ve istenmeyen davranışlara neden olabilir.
- **Sıraları gruplayarak düzenleme:** Sıraların dörtlü ya da altılı olarak bir araya bir araya getirilmesiyle oluşan bir düzendir. Ekip çalışması ve işbirliğine dayalı öğretim için uygundur.
- **Daire ve U biçiminde düzenleme:** Sıra ve masaların daire ya da U şekline getirilmesi ile oluşan bir düzen şeklidir. Öğrenci ve öğretmenin karşılıklı olarak birbirini gördüğü, etkileşimin ve kontrolün kolay ve öğrenci etkililiğinin fazla olmasını sağlayan bir yerleşim düzenidir. Bu oturma düzeninin de büyük grupla tartışma, problem çözme, anlatım yöntemleri rahatça kullanılabilirdiği gibi ipucu, dönüt ve düzeltme gibi etkinliklerin daha fazla yapılabilme olanağı bulunmaktadır. Ayrıca öğrencilerin kontrolü kolay olduğu için istenmeyen öğrenci davranışları daha az olacaktır.

Öğretim yılı içerisinde oturma düzeninin öğretim etkinlikleri, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci iletişimi üzerindeki etkisi gözlenmeli ve gereksinimlere göre önlemler alınmalıdır. Çünkü oturma düzeni ile öğrencilerin ders başarıları ve sınavlardan almış oldukları notlar arasında büyük bir ilişki vardır (Özden, 2002:50).

Öğretmen ve öğrenci ilişkileri, sınıf içi iletişim, sınıfın yönetimi, öğretim strateji yöntem ve teknikleri, sınıf atmosferi, ders araç ve gereçlerinin kullanımı öğretmen ve öğrenci davranışları, sınıf içi etkileşimi oluşturmakta ve genel olarak oturma düzenine bağlı olarak şekillenmektedir (Demirel, 1999:176).

Oturma düzeni, öğretmenin, öğretim sırasında öğrencinin dersi anlayıp anlamadığını görmesini sağlamalı, böylece öğretmen öğrencilerin davranışına bakarak ne ölçüde öğrettiğinin yanında nasıl öğretmesi gerektiğini de belirlemelidir (Deryakulu, 1991:529).

Sınıflarda oturma alanı dışında, çeşitli öğretim etkinliklerinin ve öğrenci etkinliklerinin yapılabileceği açık, boş bir alan olmalıdır. Bu alan öğretmen ve öğrencilere sınıfı daha etkin kullanma yeni birşeyler yapma imkanı verir (Başar, 1999:36). Ayrıca grup çalışma alanı, öğrenci masası, öğretmen masası, kitaplık ve yazı tahtasının yerleri belirgin olarak diğerinden ayrılmalı, bol genişlikte ve kolay ulaşılabilir olmalıdır (Celep, 2000:17).

Günümüzde okullarda karşılaşılan en büyük sorunlardan bir tanesi sınıflarda yer alan sıra ve masaların kısıtlı bir yaş grubuna uygun olmasıdır (Medd, (1983):43). Oysa sınıflarda yer alan sıra ve masalar, diğer eşyaların öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygun olmasına özen gösterilmelidir. Ya da her sınıf için o sınıftaki öğrencilerin boylarına uyan masa ve sandalyeler seçilmelidir (Neufert, 1974:228). MEB (1995 : 11) Özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesinin kırkıncı maddesinde öğrenci sıraları ile ilgili belirlenmiş olan standartlar Tablo 1. de görüldüğü şekildedir.

Tablo 1. Farklı Öğretim Kademeleri İçin Sıra Ölçüleri

Sıranın	İlkokul 3'erli Oturma şekli	Ortaokul 2'şerli Oturma şekli	Lise 2'şerli Lise Oturma şekli
Boy	120 cm.	110 cm.	110 cm.
Ön Tablo Genişliği	40 cm.	40 cm.	40 cm.
Yer yüksekliği	64 cm.	70 cm.	76 cm.
Oturma Yüksekliği	38 cm.	42 cm.	46 cm.

- MEB, 1995:11

Devlet okullarında ihtiyaç duyulan malzemeleri çoğunlukla Devlet Malzeme Ofisi'nden karşıladığı için okullarda tek model ve ölçüde sıralar bulunmaktadır. Tablo 2' de farklı düzeydeki okullarda kullanılan sıralara ilişkin DMO'nce saptanan ölçüler yer almaktadır.

Tablo 2. İlköğretim ve Orta Öğretim İçin Sıra Ölçüleri

Okul sırası (İlköğretim I)		
Çalışma Yeri :	Genişlik 120,	Derinlik 40, Yükseklik 64 cm.
Oturma Yeri :	Genişlik 120,	Derinlik 26, Yükseklik 38 cm.
Okul sırası (İlköğretim II)		
Çalışma Yeri :	Genişlik 110,	Derinlik 40, Yükseklik 64 cm.
Oturma Yeri :	Genişlik 110,	Derinlik 28, Yükseklik 42 cm.
Okul sırası (Lise Tipi)		
Çalışma Yeri :	Genişlik 110,	Derinlik 40, Yükseklik 64 cm.
Oturma Yeri :	Genişlik 110,	Derinlik 30, Yükseklik 46 cm

* DMO, 2000-2001:180

Aynı sınıfta farklı boy ve kilo da öğrencilerin bulunması kaçınılmazdır. Buna bağlı olarak her öğrencinin özelliklerine uyabilecek sıra ve masaların farklılık oluşturmadan, sınıfın estetiğini bozmadan bulunması gerekir. Nasıl insanlar otobüs ve asansörde kalabalıktan ve vücut temasından rahatsız oluyorsa, özel alanına giren insanlar tepki veriyorsa aynı şekilde öğrenciler de sınıfta oturduğu sıralarda bu rahatsızlığı hissederler (Zıllıoğlu, 1998:67).

Eğitim alanında gelişmeleri takip ederken modernlik olsun düşüncesiyle yetişkinler için hazırlanmış olan sıra ve masaların okullarda kullanılması uygun değildir (Alıcıgüzel, 1979:65).

Sınıfların şekline ve büyüklüğüne bağlı olarak sıra ve masalar seçilmelidir. Dar ve dikdörtgen şeklindeki sınıflarda sıralar hat düzeni şekli oluşturularak kullanılabilir. Öğrenci sayısı az ve geniş olan sınıflarda masa ve sandalye kullanımında yarar vardır. Böylece öğretmenin her türlü öğretim yöntem ve tekniğini kullanması, çeşitli etkinlikler yapması, dersin ve konunun özelliğine göre oturma düzeni oluşturması kolaylaşacaktır (Alıcıgüzel, 1979:65).

Öğrencilerin, 'başka yere baksam da dersi dinlemem anlamam için yeterlidir' düşüncesinde olmaları öğrenme yetersizliğine yol açmaktadır. Gesell'in de belirttiği gibi görme yeteneği; zihinsel durumdan, el becerilerinden, eşgüdümünden, zekadan, kişilikten oluşan bir sistemdir (Akt: Touwsend, 1997:50). Çevrenin olumsuz etkisinden korunmak, gün ışığından az da olsa yararlanmak amacıyla pencerelerin alt kısmı boyanmaktadır. Günümüzde ise estetik olmadığı için boya yerini perdelerle bırakmıştır.

Etkili ve verimli bir öğretimi destekleyen etkenlerden birisi de sınıfın fiziksel olanaklarının iyi bir şekilde düzenlenmesidir. Ülkemizde genel olarak tek tip okul modelinin olması, bazı durumlarda değişik amaçlarla yapılan binaların okula dönüştürülmesi sınıfların düzenlenmesinde büyük zorluklara yol açmaktadır (Arı, 1998:197). Oysa sınıflarda sıralar, öğrenciler ve diğer malzemeler için ayrı ayrı alanların planlanması gerekir. MEB (1995:56) özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesine göre şu şekilde olmalıdır:

Madde 7. Özel okul dersliklerinde öğrenci başına düşen kullanım alanı 1.2 m² den az olamaz. Standartlara uygunluk sağlamayan binalarda özel okul açılması istenmesi halinde İstisnai Durumlar bölümündeki hükümler doğrultusunda işlem yapılır.

Derslik içi ölçüler ise şu ölçülerde olmalıdır:

Madde 11. Özel okullarda derslik içi ölçüler;

- Ön sıra ile yazı tahtası arasındaki mesafe 1.70 m.
- Sıra dizileri arasındaki mesafe 0.50 m.,
- Sıra dizileri ile pencere arasındaki mesafe 0.40m.,
- Sıra dizileri ile duvar arasındaki mesafe 0.60m.,
- Arka sıra ile duvar arasındaki mesafenin 0.30m.

Dersler sırasında uzun süre kapalı kalan sınıflarda kirlenen havanın değişmesi için düzenli aralıklarla havalandırma yapılmalıdır (Neufert, 1974:232). Genel olarak derslerde kapı ya da pencere açılarak yapılan bu havalandırma sırasında, havanın cereyan yapması nedeniyle kapı ve pencereler hızla kapanmakta, kazalara neden olmaktadır (Alıcıgüzel, 1979:67). Kazalara neden olmadan, sınıflarda havalandırma yapılabilmesi için kapı yada pencerelerin üst kısımlarında küçük bölmelerin oluşturulması, vantilatörden yararlanılması ya da kapı ile çapraz pencerelerin açılması hava da oluşan cereyanı azaltacağı için kazaları önlemede faydalı olacaktır.

Sınıfın düzeni, öğrencilerin sınıfa giriş çıkışlarını, sınıf içerisindeki hareketlerini şekillendirmektedir. Sınıfta oturma düzenleri belirlenirken mutlaka sınıfın şekline, büyüklüğüne ve yukarıda Milli Eğitim Bakanlığı özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesinde belirtilen derslik içi ölçülere uyulması gerekir. Bu ölçülere uyulmaması; öğrencilerin derse giriş ve çıkışlarda çok zaman kaybetmesine, derse geç girmesine, dersin bölünmesine ve öğretmenlerin derse geç başlamasına neden olmaktadır (Arı, 1998:188).

Yazı tahtası, ders içeriklerinin öğrenciye sunulmasında, öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulama alanı olan eğitim yardımcı malzemeleri içerisinde belki de en eskisidir. Öğrencilerin ilk eğitsel ve öğretimsel işaretleri gördüğü, ilk harfleri görerek defterine yazdığı eğitim aracıdır (Baytekin, 2001:210-211). Öğretmen ve öğrenciye sınırsız gösteri ve yazım-çizim kolaylığı sağlamaktadır (Özden, 2000:188).

Yazı tahtası; yeni sözcükleri tanıtmak, konuyu ana hatları ile göstermek, grafik, tablo ve şekilleri açıklamak, bilgileri gruplandırmak gibi v.b. amaçlarla kullanılabilir (Ergin, 1995:106). Yazı tahtasından en verimli şekilde yararlanmak teknik bir beceri ve alışkanlık gerektirir.

Günümüzde gelişen teknolojiye ve çeşitlilik gösteren gereksinimlere bağlı olarak sınıflarda kara tahtanın yanında beyaz tahta, manyetik tahta, elektronik tahta ve döner

levha gibi öğretmenlerin yararlandığı tahtalar bulunmaktadır. Ergin'e (1995:107,109) göre yazı tahtası türleri şunlardır:

- a. Kara tahta
- b. Beyaz tahta
- c. Manyetik tahta
- d. Elektronik tahta
- e. Döner levha

Yazı tahtalarının büyüklükleri çeşitlidir. Genellikle bir duvardan diğer duvara kadar kaplaması tercih edilirse de ülkemizde; sabit beyaz yazı tahtası 110x210 cm, hareketli beyaz yazı tahtası 130x140 cm, sabit karatahta 110x210 cm. ölçülerindedir (DMO, 2000-2001:181).

Öğretmen sınıfta öğrencilerin tamamını görebileceği ve tüm öğrencilerin de kendisini görebileceği bir konumda olmalıdır (İlgar, 1996:147). Ders boyunca öğretmenin ayakta durması da olası olmadığı için masasına oturduğu zaman da sınıfın tamamını görmesi gerekmektedir. Öğretmen masasının yazı tahtasının önünde dersliğin gerisinde bulunması tercih edilmelidir (Okan, 1983:74). Böylece sınıf daha iyi kontrol edilebilir, öğrencilerle bireysel konuşma olanağı artar (Alıcıgüzel, 1979:65). Bunun yanında okul düzeyine göre öğrencilerin boy seviyesi yükseleceği için normal zemindeki masaya oturan öğretmenin sınıfın tamamını görmesi zorlaşır ve buna bağlı olarak istenmeyen öğrenci davranışları ortaya çıkabilir. Bu nedenle öğretmen masasının zeminden yüksekte olması faydalı olacaktır. Öğretmen masalarının büyüklüğü ise genelde yeterli değildir. Öğretmenin zamanı etkili kullanması eğitim yardımcı malzemelerini, plan ve notlarını masanın üzerine düzenli olarak dağıtabilmelidir. Türkiye'de DMO (2000-2001:180) tarafından yapılan öğretmen masaları 120 cm. genişliğinde 60 cm. derinliğinde ve 74 cm yüksekliğinde yapılmaktadır.

Sınıfta duvar renklerinin yanında eşyaların renkleri de öğrenciler için çok önemlidir. Ahşap malzemelerin rengi genel olarak aynı olmakla beraber metal eşyalar için az farklı renkler kullanılarak uyum sağlanabilir. Siyah, beyaz yada daha keskin renkler kullanılması göz yorulmasına, takılmasına sebep olabilir. Yumuşak ve ara renkler

kullanılması eşyanın eskiliğini saklayacağı gibi duvar rengiyle ve diğer eşyalarla uyumunu kolaylaştıracaktır (Medd, (1983):48). Ayrıca Yüksel'in (1994:53) de belirttiği gibi renklerin, toplumların içinde bulunduğu çevreye ve yaşantıya göre anlam kazandığı unutulmamalıdır ve eşya renkleri ona göre seçilmelidir.

Sınıflarda, öğrenme için en uygun fiziksel koşulları yaratmaya çalışmak dikkatin toplanabilmesi için bir gerekliliktir (Uluğ, 93:50). Öğrenmeyi etkileyen fiziksel koşullardan birisi de ışıktır. Işığın parlak, vasat ya da az oluşu öğrenciyi, dolayısıyla öğretim ortamını olumsuz olarak etkileyecektir (Fender, 2001:25). Işığın sınıfa eşit olarak dağılabilmesi için yukarıdan gelmesi gerekir. Ayrıca ışığın eşit dağılımını ve dolaylı olarak gelmesini sağlayabilmek için lambaların sınıfa iyi yerleştirilmesi ve lamba çevresinin tente şeklinde bir çerçeve içine alınması gereklidir (Alıcıgüzel, 1979:66).

Dersliklerde güneş ışığından daha fazla yararlanmak için okul binaları yapılırken ana ışık yönüne, pencerelerin yüzeyinin sınıf taban alanının % 20' sinden fazla olmasına ve sınıfın derinliğinin 6,50 m. den az olmasına dikkat edilmelidir (Neufert, 1974:229). Mevsimlere, günün saatlerine ve sınıfın ölçülerine göre gün ışığının yetersiz kaldığı durumlarda yapay aydınlatma yapılmalıdır. Gün ışığı, aydınlatmanın yanında sınıfın ısınmasına da katkıda bulunmaktadır. Yılın büyük bir bölümünde sınıflar gün ışığı ile ısınmaktadır. Gün ışığının etkili olduğu mevsim ve günün saatlerinde aşırı aydınlanma ve ısınma gibi sakıncalar da ortaya çıkabilmektedir. Bu tür zamanlarda sınıfların pencerelerinin perde ile kapatılması ve havalandırma yapılması gün ışığının olumsuz etkisini azaltacaktır.

Gelişen teknoloji ve bilgi çağının gereklerine bağlı olarak eğitimciler; daha çok öğrenciye, daha az zamanda, daha fazla bilgi öğrenme olanağı sağlamak zorunda kalmaktadırlar (Alkan, 1998:5). Bu nedenle okullar ve Sınıflar öğrencilerin rahat bir şekilde çalışmasını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Ortamda öğrenci sayısına ve düzeyine uygun resim, kitap ve öğretim materyalleri bulunmalıdır (Erdoğan, 2000:46). Eğitim ortamında yer alan bu materyallerle öğrenciler arasındaki etkileşim ne oranda gerçekleşirse, verilen eğitim de o ölçüde başarılı ve kalıcı olur (Demirel, 1996: 79).

Derslerde öğrencilerin özelliklerini ve çok sayıda duyu organını etkilemeyi dikkate alarak, en uygun eğitim teknolojisinin kullanılması gereklidir (Ercan, 2000:116). Pehlivan'a göre (2000), sınıf ve laboratuarlarda daha kolay ve düzenli öğrenme olanağı sağlayan eğitim yardımcı malzemelerinin bulunmaması öğretimi etkilediği gibi, öğretmenlerde de sıkıntı, stres ve yorgunluğa neden olmaktadır (akt: Atay, 2000:416). Günümüz teknolojisi ve ihtiyaçları dikkate alınarak yapılan Müfredat Laboratuar Okulları kurulurken bu ayrıntılar özel olarak dikkate alınmakta ve bu okulların her sınıfına; televizyon, tepegöz, video vb. gibi modern cihazlar konulmaktadır (MLO, 2000: 66). Şimşek (1997: 33-34) sınıflarda en çok kullanılan eğitim yardımcı malzemelerini şu şekilde gruplandırmaktadır;

1. Görsel araçlar:

- a. Kitaplar: Ders kitabı, Öğretmen kitabı, Alıştırma kitabı,
- b. Resimler: Düz resim, çizgi resim, Flaş carts (olayı sırasıyla anlatan resimler), levhalar, duvar resimleri, ve afişler,
- c. Gerçek eşyalar ve modeller,
- d. Projektörler ve grafikler, opak projektör, tepegöz,
- e. Yaz tahtası.

2. İşitsel araçlar:

- a. Radyo,
- b. Teyp ve ses kasetleri, CD'ler.

3. Görsel İşitsel araçlar

- a. Film makinesi,
- b. Kapalı devre televizyonu,
- c. Video,
- d. Bilgisayar.

Okul ve sınıfların genel görünümü, fiziksel özellikleri, rengi, eşyalar arasındaki uyum içerisinde yaşayan öğrencilerin duygularını ve davranışlarını etkilemektedir (Erdoğan, 2000:31). Öğrenci biran önce dersin bitmesini beklememeli, sınıfta rahat bir ev ortamı bulabilmeli, sınıfa- okula isteyerek gelmelidir. Sınıfın genel görünümündeki güzellik ve uyum, öğrencinin moral ve enerjisini artırır, öğrenciyi öğrenmeye istekli hale getirir

(Başar, 1999:32). Sınıf içi düzenleme yapılırken okulun ve öğrencilerin özellikleri unutulmamalıdır. Her okul düzeyinde sınıf görünümünün farklı olması doğal bir sonuçtur (Toprakçı, 2002:51).

Dersler esnasında terleme, nefes alma ve hareketlilik sonucu sınıfın havası değişir, kirlenir. Kapalı olan sınıfta sıcaklık yükselir, oksijen miktarı azalır ve havadaki toz miktarı artar (Toprakçı, 2002:49). Özellikle ortamdaki oksijen miktarının azalması öğrencinin düşünmesini ve verimli çalışmasını engeller (Townsend, 1997:112). Öğretmenler sınıfların havalandırılmasını düzenli olarak yaptırmakla kirli havanın dışarıya çıkmasını ve temiz havanın sınıfa girmesini sağlar (Alıcıgüzel, 1979:67). Özellikle kalabalık sınıflarda havalandırmanın üzerinde önemle durulmalıdır. Normal ölçülerde bir sınıfta öğrenci başına 4 m³ hava düşmesi gerekmektedir; oysa sınıftaki hava hacminin sabit olmasına rağmen öğrenci sayısının artması büyük sorunlara yol açmaktadır. Neufert'e (1974:232) göre, sınıflar günde en az dört defa, laboratuvarlar on defa havalandırılmalıdır.

Etkili bir sınıf yönetimi için önemli bir boyut olarak görülen fiziksel düzenleme ve bunların öğretim sürecine etkilerine ilişkin yapılan araştırmalar, izleyen bölümde ele alınmıştır.

1.1.2.Konu ile ilgili yapılan araştırmalar

Çınkır 1996 yılında okul büyüklüğünün başarı ile ilişkisini belirlemek amacıyla Ankara ili büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan 14 okulun yöneticisi ve bu okullarda çalışan 101 öğretmenin görüşlerine başvurmuştur. Veriler anket yolu ile toplanmıştır . Araştırma sonucunda genel lise yöneticilerinin, öğrencilerin başarılarına en çok etki eden sorun olarak sınıfların kalabalık olmasını gördükleri saptanmıştır.

Bangir 1997 yılında yapmış olduğu araştırmada, sınıf içi iletişime ilişkin öğretmen-öğrenci davranışlarını, görüşlerini ve önerilerini belirlemek amacıyla Ankara ilindeki 5 meslek ve 6 Anadolu kız meslek lisesinde çalışan 20 resim iş öğretmeni ile 100 öğrencinin görüşlerine başvurmuştur. Araştırmada veriler anket ve gözlem yolu ile

toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin eğitim durumlarını düzenlerken, görsel araçları ve çizim araçlarını az kullandığını gözlemlemiştir. Öğrenciler ise öğretmenlerinin görsel araçları az kullandığını belirtmişlerdir. Bu verilere dayanarak öğretmenlerin eğitim teknolojisi alanında, öğretim araç, yöntem ve tekniklerini kullanmada başarılı olmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Aksu 1997 yılında yaptığı araştırmada, genel liselerdeki öğrencilerin öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki etkililiklerini algılamaları ile bu algıların çeşitli değişkenlerle ilişkisini belirlemek amacıyla İzmit il merkezindeki 6 genel lisede öğrenim gören 1378 öğrencinin görüşlerine başvurmuştur. Araştırma sonucunda; okullar içinde fiziksel çevre bakımından etkili olan okullar belirlenmiş, bunun da bu okulların sınıflarının; etkili bir çevreye sahip olmasından, öğrenci sayısının azlığından, iyi düzenlenmiş ışıklandırma ve havalandırmanın bulunmasından, sıra ve masalarının öğrencilere uygun olmasından ve derslerle ilgili araç ve gereçlerin yeterliğinden kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır.

Başar 1999 yılında TED Ankara Kolej Vakfı Özel Lisesi Orta kısmının 10 şubesinde fiziksel ölçüm ve katımalı gözlem yoluyla yapmış olduğu araştırmada, sınıfın fiziksel değişkenlerin mevcut durumunu araştırmıştır. Bu çalışmada değerlendirmeye alınan fiziksel değişkenlerden; sınıfın temizliği, bakımı, duvar ve eşyaların renginin uygunluğu, aydınlanma düzeyi çok iyi durumda bulunmuştur. Sınıftaki konuşmaların duyulup anlaşılabilmesi, sıra ve masaların öğrencilerin fiziksel özelliğine uygunluğunun iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıftaki ısı değerlerinin yüksek , sıra ve masaların değişik amaçlar için kullanılabilme düzeyi orta, Sınıf alanının kullanım düzeyi iyiye yakın orta düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin konuya uygun araç kullanma düzeyi, öğrenme ve ilgi merkezlerinin yeterlik düzeyi ve sınıf ortamlarının çekiciliği yetersiz olarak bulunmuştur. Sonuç olarak bu fiziksel değişkenlerin yeterlik düzeyine göre öğrenme-öğretme ortamını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Ekinci 1999 yılında yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin beklenti ve algılarıyla akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin; sınıfın öğrenme için uygun bir ortam olmasını beklediklerini ve sık sık gerçekleştiğini, sınıfta nadiren gürültü olmasını istediklerini ve

bazen gürültü olduğunu sınıfın fiziksel ortamının iyi bir şekilde düzenlenmesini sık sık istemekle beraber beklentilerinin bazen gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır.

Şendur 1999 yılında yapmış olduğu araştırmada, sınıf atmosferi ve öğrenci güdüsü arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla sınıf atmosferi ölçeği ve başarı ölçeğini kullanarak 699 beşinci sınıf öğrencisinin görüşlerine başvurmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin sınıflarını genel olarak bakımsız, kalabalık bulduklarını, darlığını önemsemediklerini ve sınıfta kullanılan renklerin kendilerini rahatlattığı görüşünde olduklarını belirlemiştir. Ayrıca sınıfın büyüklüğü ve sınıfın düzeni boyutlarında devlet ile özel ilköğretim okulları arasında önemli farklar görülürken, okullar arasında sınıf atmosferi algısının oluşmasında öğretmenin algısı boyutundaki öğrenci algılarında okullar arasında farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Günday 1999 yılında yapmış olduğu araştırmada, Toplam Kalite Yönetimi ve Toplam Kalite Yönetimi ile ilköğretim 4 ve 5'nci sınıf matematik ders başarısının nasıl artırılabileceğini araştırmıştır. İstanbul da seçilen bir okulda kalite çemberleri oluşturularak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin; sınıfın kalabalık olmasının, ders araç ve gereçlerinin yetersiz olmasının, diğer sınıflardan gelen gürültünün ve sıraların düzensizliğinin matematik dersindeki başarılarını olumsuz etkilediği görüşünde olduklarını belirlemiştir.

Bıyıklı 2000 yılında, Ankara merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okulları arasından seçilen 50 okuldaki 206 sınıf öğretmenin ders sürelerine ilişkin görüşlerine başvurmuştur. Araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, sınıfların kalabalık olmasının ve ders araç-gereçlerinin yetersizliğinin fen bilgisi dersinin süresini olumsuz olarak etkilediği görüşünde olduğunu belirlemiştir. Bunun da sınıfta her öğrenciye düşen zamanın ve öğrencinin pratik yapma şansının azalmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Aydın (1998) yazmış olduğu “ Sınıf Yönetimi ” adlı eserinde, sınıfta fiziksel değişkenleri düzenleme görevinin öğretmenin olduğunu ve etkili bir sınıf yönetimi için

fiziksel değişkenlerin; güdüleyici, öğretici ve ilgi çekici bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Celep (2000) yazmış olduğu “ Sınıf Yönetimi ” adlı eserinde; sınıf yönetimi, sınıfta ilişki düzeni, sınıfın fiziksel düzeni v.b. gibi konulara yer vermiştir. Sınıfın fiziksel düzeni bölümünde sınıftaki, oturma düzeni ve eğitim yardımcı malzemelerin bulunduğu yerin öğrencileri, yapılan öğretimi etkilediğini belirtmektedir.

Ünal ve Ada (2000) yazmış oldukları “Sınıf Yönetimi” adlı eserde; eğitim ortamlarındaki; sınıfların yeri, büyüklüğü, öğrenci sayısı, eşyaları, sınıfın düzeni, ısı, ışık, temizlik, ve renk düzeninin sınıfın fiziksel ortam değişkenleri olduğunu ve yapılan öğretimi etkilediğini belirtmektedirler.

Erdoğan (2001) “ Sınıf Yönetimi ” adlı eserinde; yönetim, sınıf yönetimi, sınıf yönetimi için uygulamalar, sınıf içi iletişim, davranış yönetimi v.b. gibi konuları yer vermiştir. Sınıf yönetimi için uygulamalar bölümünde, sınıfın; aydınlanma, sıcaklık, düzen, temizlik, görünüm v.b. gibi fiziksel değişkenlerinin sınıf yönetimini etkilediğini belirtmektedir.

Erden (2001) yazmış olduğu “ Sınıf Yönetimi ” adlı eserinde; fiziksel değişkenler bakımından ilgi çekici, kullanışlı ve iyi düzenlenmiş sınıf ortamlarının, öğretmen ve öğrencilerin duygu ve davranışlarını olumlu etkilediğini, dağınık ve bakımsız sınıf ortamlarının ise öğretmen ve öğrencilerin dikkatini dağıttığını ve olumsuz bir sınıf atmosferinin oluşmasına neden olduğunu belirtmektedir.

1.1.3. Problem Durumu

İki bin yılına kadar yapılan araştırmalarda, sınıf yönetimini etkileyen; öğretmenlerin öğretim sürecindeki etkinlikleri, kişisel özellikleri ve müfettişlerin uygulamalar hakkındaki görüşleri araştırılmıştır (Karacan:2001). Konu ile ilgili yapılan araştırmalar ve alanyazın taraması sonucunda; sınıf yönetiminin bir boyutu olan fiziksel etkinliklerin

öğrenme-öğretme ortamını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Çınkır: 1996; Aksu: 1997; Başar: 1999)

Öğrenme-öğretme süreci; fiziksel,sosyal ve fiziksel yönden uygun bir ortamda gelişmektedir. Eğitim yöneticilerinin görevi ise bu ortamı yapılan etkinliğin amacına uygun şekilde düzenlemektir. Bu düzenlemenin çevre ile birey arasındaki çeşitli etkileşim alanlarının eğitimin hedefleri doğrultusunda şekillendirilmesi ve yönlendirilmesi öğretime olan katkıyı arttıracaktır. Temel olarak sınıfların fiziksel koşullarının düzenlenmesi görevi öğretmenlerindir (Korkmaz, 2000:176).

Öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimini gerçekleştirebilmesi için sınıfın; öğrenci sayısı, sıra, masa, eğitim yardımcı malzemesi, ısı, ışık, renk, ilgi ve öğrenme köşesi, renk, temizlik v.b. gibi fiziksel öğelerini iyi bir şekilde düzenlemesi gereklidir (Ağaoğlu, 2002:7). Bu düzenlemedeki öğretmenin çabası ve yeterliği, öğrencilerin güdülenmesini ve öğrenmedeki başarısını yükseltecektir. Bu nedenlerden dolayı yapılan öğretimin kalitesini arttırmak ve öğrenme-öğretme ortamın daha cazip hale getirebilmek için, sınıf yönetiminin bir boyutu olan sınıfın fiziksel özelliklerine ilişkin etkinliklerle ilgili olarak öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarının belirlenmesi gereklidir. Bu şekilde var olan durum belirlenerek gereken çözüm önerileri geliştirilebileceği söylenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Balıkesir il merkezindeki, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi genel liselerde görev yapan öğretmenlerle bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin, sınıftaki öğrenme - öğretme ortamını etkileyen fiziki özelliklere ilişkin görüşlerini ve görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrenme-öğretme ortamını etkileyen sınıfın fiziki özelliklerine ilişkin;

- a. Öğretmenlerin,
- b. Öğrencilerin görüşleri nelerdir?

2. Öğrenme-öğretme ortamını etkileyen sınıfın fiziki özelliklerine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğrencileri yaşama hazırlamak, kendileri için gerekli olan öğrenmelerini sağlamak amacıyla günlerinin büyük bir bölümünü geçirdikleri okul dolayısıyla sınıflar, onların isteyerek gittikleri ve bulunmaktan zevk aldıkları bir ortam olmalıdır. Ayrıca sınıf ortamının, öğrencilerin sadece öğretim etkinlikleri sırasındaki gereksinimlerini karşılamasının yanında bireysel ve ders dışı etkinliklere de cevap vermesi öğrenciyi mutlu edecek, yapılan eğitimin kalitesi yükselecektir.

Sınıf yönetiminin en etkili ögesi, öğretim ortamının lideri olan öğretmendir. Öğretmenin sınıfta planlamış olduğu şekilde; öğrenciler arasındaki ilişkileri düzenleyebilmesi, zamanı en etkili şekilde yönetebilmesi ve etkili bir öğretimi gerçekleştirebilmesi için öncelikle öğrenme-öğretme ortamının fiziksel koşullarını düzenlemesi gerekmektedir. Çünkü öğretmen ve öğrencinin ders süresince yapacak olduğu her türlü etkinlik ve sahip olduğu ruh hali ortamın koşullarına göre şekillenmektedir. Bundan dolayı öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan sorunların çözülmesi gerekir.

Bu araştırma öğrenme-öğretme ortamını; daha güzel, öğretmen ve öğrencilerin zevkle öğretimsel etkinliklerde bulunduğu bir mekan haline getirebilmek için, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı genel liselerde görevli olan öğretmenler ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin sınıf yönetiminin bir boyutu olan fiziksel özelliklerin öğrenme-öğretme ortamına etkisine ilişkin görüşlerini belirlemek, ilgililerin dikkatine sunmaktır. Ayrıca bu araştırma, öğretim ortamının cazip hale gelmesini sağlayacak önlemler alınmasına ve bu alandaki çalışmalara fikir verebileceği düşünüldüğünden önemli görülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2001-2002 eğitim öğretim yılında Balıkesir il merkezinde bulunan resmi genel liselerde çalışan öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Balıkesir ilinde 2001-2002 eğitim-öğretim yılında resmi genel liselerde öğrenim gören Lise II. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Veri toplama aracının geliştirilmesinde ilgili alanyazın taramasına dayalı olarak oluşturulan maddelerin geçerliliği için uzman görüşleri ile yetinilmiştir.

1.5. Tanımlar ve Kısaltmalar

DMO: Devlet Malzeme Ofisi.

Jaluzi: İçeriden görülmeksizin dışarıyı görmeyi sağlayan, şerit biçiminde metal ya da plastik levhalardan yapılmış bir tür pencere kapama düzeni (TDK, 1994:405).

İlgi Köşesi : Sınıflarda, bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan, şiir, güncel haber, resim vb. gibi malzemelerle oluşturulan bölümlere denir.

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı.

MLO: Müfredat Laboratuvar Okulları.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için kullanılan yöntem ele alınmış ve sırası ile araştırma modeli, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması başlıklarına yer verilmektedir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın gerçekleşmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan tarama modeli (Karasar, 1998 : 77), olayları ve problemleri iyi anlayabilme, gruplayabilme ve ilişkileri saptayabilme olanağı vermektedir (Kaptan, 1995 : 59). Bu model çerçevesinde; liselerde görev yapan öğretmenler ile öğrenim gören öğrencilerin , öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri ve görüşleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2001- 2002 öğretim yılı ikinci döneminde Balıkesir il merkezinde bulunan dokuz lisede görev yapan 416 öğretmen ile bu okulların ikinci sınıflarında öğrenim gören 487 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada evren öğretmenler ve öğrenciler iki alt gruba ayrılmıştır. Okulların merkezde olması, öğretmen sayısının az olması ve daha güvenilir veriler elde edileceği düşüncesiyle öğretmenlerden örneklem alınmamış, tamamı ‘ kendini örnekleyen evren’ (Çilenti, 1984: 137) olarak belirlenmiş ve çalışma evreni olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerden oluşan ikinci alt grupta ise; Lise üçüncü sınıf öğrencilerinin ÖSS’ na hazırlık çalışmalarından dolayı yoğun olmaları, birinci sınıf öğrencilerinin okulda yeni olmaları nedeniyle örneklem Lise ikinci sınıf öğrencilerinden seçilmiş ve her okulda ikinci sınıflardan herhangi iki şubenin öğrencileri çalışma evreni olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sürecinde veri toplama aracı olarak kullanılan anket, her iki grupta da çalışma evreninin tamamına uygulanmış, ancak anketlerin hepsinin geri dönüşü sağlanamamıştır. Öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketler ile değerlendirmeye alınan anketlerle ilgili sayısal bilgiler tablo 3 'de gösterilmektedir.

Tablo 3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Küme	Yanıtlanan Anket		Değerlendirme Dışı Bırakılan Anket		Değerlendirmeye Alınan Anket			
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)		
Öğretmen	416	100	292	71	17	4.0	275	67
Öğrenci	487	100	400	95	60	13	400	83

Tablo 3 de görüldüğü gibi, araştırma evrenini oluşturan 416 öğretmenden 292' si (% 71) anketi yanıtlamıştır. Yanıtlanan anketler değerlendirmeye alınmadan önce incelenmiş ve 17 öğretmenin anketteki soruların tamamını yanıtlamadığı saptanmıştır. Bu nedenle 17 anket değerlendirilmeye alınmamıştır. Değerlendirme dışı bırakılan anketler çıkarıldıktan sonra, geri kalan 275 (% 67) anketten elde edilen veriler üzerinde istatistiksel işlem yapılmıştır. Bu oran çalışma açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Tablo 3'de görüldüğü gibi, araştırma evrenini oluşturan 487 öğrenciden 460'ı (% 95) anketi yanıtlamıştır. Yanıtlanan anketlerin incelenmesi aşamasında 60 öğrencinin anketteki soruların tamamını yanıtlamadığı saptanmıştır. Bu nedenle 60 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Değerlendirmeye alınmayan 60 anket çıkarıldıktan sonra , geri kalan 400 (% 83) anketten elde edilen veriler üzerinde istatistiksel işlem yapılmıştır. Bu oran çalışma açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilebilir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırmanın temel verilerini, Balıkesir İl Merkezinde yer alan Liselerde görev yapan öğretmen ve öğrenim gören öğrencilerden elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Araştırmanın belirlenen problemi çözebilmesi için gerekli olan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenler Anketi” öğretmen ve öğrencilere uygulanarak toplanmıştır.

2.3.1. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Fiziksel değişkenlerin öğrenme – öğretme ortamına etkisine yönelik olarak hazırlanan anket, araştırmanın amacına dönük olarak soruların yanıtlanması için gerekli bilgileri elde etmek amacıyla geliştirilmiştir. Anket soruları hazırlanırken; her sorunun araştırmanın ana konusu ile doğrudan ilişkili olmasına ve kendi içerisinde bir bütünlüğe sahip olmasına dikkat edilmiştir (Seyidoğlu, 1995:30).

Anketin hazırlanması sırasında öncelikle, Öğrenme – Öğretme ve Sınıf Yönetimi ile ilgili kaynaklar gözden geçirilmiştir. Bunun yanı sıra konu ile ilgili araştırmalar incelenmiş, ölçme araçları ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Bunların yanın da çalışmalar devam ederken okuldaki öğrenim etkinlikleri sırasında derslerde öğrencilerin ve öğretmenlerin etkilenmiş oldukları sınıfın fiziksel değişkenleri gözlemlenmiş, karşılıklı olarak her iki grupta da görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmalar esas alınarak öğrenme öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin maddeler taslak olarak ayrı ayrı yazılmıştır.

Alanyazın taramasına bağlı olarak oluşturulan anketin, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenler adlı bir bölümden oluşmasına ve aynı soru maddelerinin öğretmen ve öğrencilere sorulmasına karar verilmiştir.

Ankette yer alan sorular oluşturulurken genel bir alanyazın taraması yapılmasının yanında Neufert (1974) ve Başar'ın (1999) yapmış olduğu çalışmalar incelenerek oluşturulan EK. 5 deki ‘Sınıfın Fiziksel Değişkenleri Gözlem Formu’na göre iki okulda sınıftaki fiziksel değişkenlerin mevcut durumu gözlemlenmiştir.

Elde edilen bilgiler ve incelenen veri toplama araçlarından da yararlanılarak, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen; öğrenci sayısı, sınıfın genişliği, ısı, ışık, renk, temizlik, havalandırma durumu, eğitsel araçlar, estetik öğeler, gürültü, oturma düzeni, sıra ve masalar, yazı tahtası, öğretmen masası v.b gibi fiziksel değişkenlerle ilgili 32 soru maddesi ile anket oluşturulmuştur.

Öğretmen ve öğrencilerin soru maddelerini derecelendirirken seçeneklerin 'pek çok', 'çok', 'az', 'hiç' ve 'bilgim yok' şeklinde olmasının uygun olacağı düşünülmüş ve anketin taslak biçimi tamamlanmıştır.

Hazırlanan taslak ankete öğretmen ve öğrencileri bilgilendirmek için ; araştırmanın adı, amacı ve ankette yer alan soru maddelerini yanıtlarken kendilerinden bekleneni açıklayan bir yönerge eklenerek öğretmenlerin, öğrencilerin ve alan uzmanlarının görüşlerine hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın amacına ve özelliğine uygun olarak hazırlanan taslak anket, 1 bölümden ve 32 soru maddesinden oluşmuştur. Öğretmen ve öğrenciler için hazırlanan taslak anket, 20 öğretmen ve 20 öğrenciye verilerek, anketteki soru maddeleri ve derecelendirmenin anlaşılabilirliği ve yeterliği konusunda görüşleri alınmıştır. Öğretmen ve öğrencilerden gelen görüşler çerçevesinde yeniden gözden geçirilen anket maddeleri, Eğitim yönetimi, Sınıf yönetimi ve Eğitim Bilimleri alanında çalışmalar yapan alan uzmanlarına , anketin araştırmanın amacına uygun olup olmadığı konusunda görüşlerini almak üzere sunulmuştur.* Uzmanlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda ankete en son şekli verilerek uygulama için hazır hale getirilmiştir.

Bu aşamalardan sonra anketin öğretmen ve öğrencilere uygulanabilmesi için Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü aracılığıyla, Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır.

• Prof.Dr.Coşkun Bayrak, Prof.Dr.Bekir Özer, Prof.Dr.Mustafa Sağlam, Yrd.Doç. Dr.Zühal Çubukçu, Yrd.Doç.Dr.Kıymet Selvi, Yrd.Dç.Dr.Turan Erkalıç

2.3.2. Anketin Uygulanması

Veri toplama aracı olarak geliştirilen anket uygulanmadan önce Balıkesir İl Merkezinde yer alan liselerin yerleri öğrenilmiş, öğretmen ve öğrenci sayısına göre anket çoğaltılarak her okul için ayrı ayrı zarflara konulmuştur.

Her yönüyle hazırlıklar tamamlandıktan sonra 2001-2002 öğretim yılının Mayıs ayının ikinci haftasında anketleri uygulamak üzere okullara gidilmiştir. Okullarda sırasıyla Okul müdürü, Müdür yardımcısı, Öğretmenlerle (o an okulda bulunan) ve Rehberlik uzmanı ile görüşülerek; araştırmanın amacı, anket ve uygulama şekli hakkında bilgi verilmiştir. Anketin sağlıklı olarak uygulanabilmesi ve toplanması için rehberlik uzmanı ve müdür yardımcılarında yardım alınmıştır.

Anketin uygulanması sırasında, öğretmen ve öğrencilerin vereceği yanıtların içtenliğini ve anketin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, ankete isimlerini, sınıflarını ve okul adlarını yazmamaları istenmiştir. Daha sonra okullara tekrar okullara gidilerek yanıtlanan anketler yöneticilerden teslim alınmıştır.

2.4. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması

Öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketlerdeki veriler çözümlenmeden önce, yönergeye uygun olarak yanıtlanıp yanıtlanmadığının belirlenmesi için tek tek incelenmiştir. İnceleme sonucu 17 öğretmen ile 60 öğrencinin ankette yer alan soru maddelerini tam olarak yanıtlamadıkları saptanmış ve bu anketler değerlendirme dışı bırakılmıştır.

İnceleme sonucu tam olarak yanıtlandığı belirlenen anketlerden öğretmenlere uygulanmış olanlarına 1' den 275 , öğrencilere uygulanan anketlere ise 1' den 400 kadar numara verilmiştir. Ayrıca , ankette yer alan soru maddelerinin her bir seçeneğine de numara verilerek bilgiler veri düzenleme formuna kodlanmıştır. Bu şekilde anket uygulayarak elde edilen veriler bilgisayara işlenmeye hazır hale getirilmiştir.

Değerlendirmeye alınacak olan anketlerdeki öğretmen ve öğrencilerin soru maddelerine vermiş oldukları yanıtlar belirlenen sıra dahilinde ayrı ayrı bilgisayara kaydedilmiştir. Verilerin bilgisayara işlenmesinden sonra öğretmen ve öğrencilerin ankette yer alan her soru maddesine vermiş olduğu yanıtların her soru maddesi için sayısal toplamı ve yüzdelik değeri hesaplanmıştır. Daha sonra da öğretmen ve öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar sorunun seçenekleri dikkate alınarak çözümlenmiştir. Yanıtlar değerlendirilirken , öğretmen ve öğrencilerin her soru maddesi için belirlediği ‘pek çok’, ‘çok’, ‘az’, ‘hiç’ ve ‘bilgim yok’ seçeneği tek tek sayılarak, toplam sayı ve yüzdelik değer üzerinden çözümlenmiştir.

Birinci ve ikinci alt amaçlara ilişkin çözümlenmelerde yüzde ve frekans hesaplaması ile yetinilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamındaki etkisine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örnekler için t testi uygulanmıştır. Ancak, t testi ile ölçüm yapılmadan önce iki grubun varyanslarının eşit olup olmadığı levne testi ile sınanmış ve bu sunama sonucunda grupların eşit olduğu belirlendikten sonra “varyansları eşit bağımsız iki örnek için t testi”nden yararlanılarak istatistiksel çözümlenme yapılmış ve elde edilen sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma sonucu yanıtlanacak soruların çözümü için anket aracılığıyla elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi ile elde edilen bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Araştırmada yer alan soruları yanıtlamak için önce öğretmenlerin “Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenler” adlı araştırma anketine verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir.

Öğrenme – Öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde; Sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme – öğretme ortamına etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 79’ u çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin % 18’i de sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme – öğretme ortamını az etkilediğini belirtmişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, öğrenci sayısının sınıftaki öğrenme öğretme ortamını etkilediği düşüncesinde oldukları söylenebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Başar (1999), Tutkun (2002), Ünal ve Ada (2000), Erden (2001)’ in görüşleri ile benzerlik göstermektedir.

Başar (1999)’a göre sınıftaki öğrenci sayısı, öğrenme – öğretme ortamını, sınıfın düzeyine ve dersin türüne göre etkilemektedir. Tutkun (2002), Ünal ve Ada (2000) ise sınıfta fazla öğrenci bulunmasının, sınıfın disiplini, ipucu, dönüt, düzeltme süreci ile ses ve havalandırma düzenlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Erden (2001) sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme - öğretme ortamına etkisini öğretmen açısından değerlendirmekte ve öğrenci sayısının öğretmenin sınıftaki performansını ve akademik başarısını etkilediğini ileri sürmektedir.

TABLO 4. Öğrenme Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

ÖĞRENME ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER	ÖĞRETMEN N: 275									
	PEK ÇOK ETKİLER		ÇOK ETKİLER		AZ ETKİLER		HİÇ ETKİLEMEZ		BİLGİM YOK	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Sınıftaki öğrenci sayısı	77	28	142	51.64	52	18.91	2	0.73	2	0.73
2.Sınıftaki ısı değerleri	14	5.09	147	53.45	98	35.64	3	1.09	13	4.73
3.Ders sırasında sınıfta hissedilen iç dış gürültünün düzeyi	44	16	112	40.73	103	37.45	12	4.36	4	1.45
4.Sınıfın temizliği	18	6.55	116	42.18	127	46.18	9	3.27	5	1.82
5.Sınıflarda derslerle ilgili ilgi köşelerinin bulunması	15	5.45	69	25.09	110	40	75	27.27	6	2.18
6.Sınıflarda derslerle ilgili etkinlik köşelerinin bulunması	14	5.09	72	26.18	105	38.18	74	26.91	10	3.64
7.Sınıflardaki oturma düzeni	22	8	137	49.82	90	32.73	21	7.64	5	1.82
8.Sınıflardaki oturma düzeninin öğretmen öğrenci iletişimine uygunluğu	38	3.82	146	53.09	70	25.45	17	6.18	4	1.45
9. Sınıflardaki oturma düzeninin öğrenci-öğrenci iletişimine uygunluğu	29	10.55	141	51.27	79	28.73	20	7.27	6	2.18
10. Sınıflarda sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğü	9	3.27	60	21.82	133	48.36	60	21.82	13	4.72
11 Sınıflarda farklı büyüklükte sıra ve masaların bulunması	15	5.45	53	19.27	96	34.91	96	34.91	15	5.45
12.Sınıflarda yer alan sıra ve masaların öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygunluğu	24	8.73	127	46.18	88	32	26	9.45	10	3.64
13.Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunması	21	7.64	84	30.55	107	38.91	46	16.73	17	6.18
14.Sınıflarda sıralar için ayrılan alanın büyüklüğü	15	5.45	119	43.27	108	39.27	22	8	11	4
15.Sınıftaki kapı ve pencerenin birbirine göre konumu	22	8	104	37.82	102	37.09	26	9.45	21	7.64
16.Sınıfın öğrenci giriş-çıkışına göre düzeni	20	7.27	107	38.91	103	37.45	36	13.09	9	3.27
17.Yazı tahtasının büyüklüğü	35	12.73	145	52.73	78	28.36	14	5.09	3	1.09
18.Yazı tahtasının konumu	58	21.09	136	49.45	60	21.82	10	3.64	11	4

TABLO 4. (devam)

ÖĞRENME ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER	ÖĞRETMEN N: 275									
	PEK ÇOK ETKİLER		ÇOK ETKİLER		AZ ETKİLER		HİÇ ETKİLEMEZ		BİLGİM YOK	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
19.Yazı tahtasının türü	39	14.18	88	32	96	34.91	31	11.27	21	7.64
20.Öğretmen masasının konumu	19	6.91	100	36.36	123	44.73	20	7.27	13	4.73
21.Öğretmen masasının büyüklüğü	9	3.27	87	31.64	123	44.73	47	7.09	9	3.27
22.Öğretmen masasının zeminden yüksekliği	21	7.64	84	30.55	117	42.55	46	16.73	7	2.55
23.Sınıf camlarının boyanması	77	28	142	51.64	52	18.91	2	0.73	2	0.73
24.Sınıf pencerelerine perde takılması	14	5.09	147	53.45	98	35.64	3	1.09	13	4.73
25.Sınıf duvarlarının boya rengi	44	16	112	40.73	103	37.45	12	4.36	4	1.45
26.Sınıf eşyalarının tümünün rengi	18	6.55	116	42.18	127	46.18	9	3.27	5	1.82
27.Sınıfların aydınlanma durumu	52	18.91	162	58.91	48	17.45	11	4	2	0.73
28.Sınıftaki lambaların yerleşme durumu	38	13.82	134	48.73	75	27.27	24	8.73	4	1.45
29.Sınıfların gün ışığı alma durumu	60	21.82	146	53.09	51	18.55	15	5.45	3	1.09
30.Sınıflarda derslerle ilgili araç ve gereçlerin bulunması	67	24.36	93	33.82	72	26.18	38	13.82	5	1.82
31.Sınıfın genel görünümü , estetiği	39	14.18	128	46.55	70	25.45	33	12	5	1.82
32.Sınıfların havalandırma sıklığı	64	23.27	123	44.73	69	25.09	15	5.45	4	1.45

Sınıftaki ısı değerlerinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 58'i çok etkiler, % 35'i ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Öğretmenler arasında büyük oranda olmasa da görüş farklılığı bulunmaktadır. Bu yanıtlara göre, genel olarak öğretmenlerin sınıftaki ısı değerlerinin öğrenme – öğretme ortamını etkilediği görüşüne sahip oldukları düşünülebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Neufert (1974), Başar (1999), Ünal ve Ada (2000), Tutkun'un (2002) görüşleri benzerlik göstermektedir.

Neufert (1974) sınıfın eşit derecede ısıtılmasının ve sıcaklık kaynaklarının tozsuz, gürültüsüz ve hava ceryanı yapmayacak şekilde olması gerektiğini, Başar (1999) ise sınıftaki ısı değerlerinin ideal değerlerde olmamasının öğrencilerde; ilgi dağılmasına, fiziksel rahatsızlıklara ve zihinsel gevşemelere yol açarak öğrenme isteğini azalttığını belirtmektedir. Tutkun (2002), Ünal ve Ada'ya (2000) göre sınıftaki ısı değerlerinin aşırı sıcak ya da soğuk olması öğrencileri olumsuz olarak etkilemektedir.

Ders sırasında, sınıfta hissedilen iç- dış gürültünün düzeyinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin çoğunluğu (% 57), sınıfta hissedilen iç-dış gürültünün düzeyinin öğrenme-öğretme ortamını pek çok ve çok etkilediğini belirtmektedirler. Bu sonuç, Başar (1999), Ünal ve Ada (2000), Tutkun'un (2002) görüşleri genel olarak benzerlik göstermektedir. Ancak, öğretmenlerin % 42'si sınıfta hissedilen iç- dış gürültü düzeyinin öğrenme-öğretme ortamını az etkilediğini belirtmektedir. Bu görüşe sahip öğretmenlerin bulunması ilgi çekici olarak değerlendirilmiştir. Çünkü gürültünün belirli bir düzeyin üzerine çıkması öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu sonuç, öğretmenlerin gürültüyü önemsemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Başar'a (1999) göre sınıfta hissedilen iç- dış gürültü; öğretmen ve öğrenciyi rahatsız etmekte, dikkatini dağıtmakta ve öğrenmenin eksik olmasına sebep olmaktadır. Ünal ve Ada (2000) sınıfta hissedilen gürültünün, zihinsel etkinlikler yaparken öğrenmeyi çok etkilediğini belirtmektedir. Tutkun'a (2002) göre sınıf içindeki gürültü; derse yönelik ilgisizlik, dikkat ve güdülenme eksikliğine bağlı olarak ortaya çıkmakta, sınıftaki iletişimi engellemekte ve zihni yormaktadır.

Sınıfların temizliğinin etkisine ilişkin yöneltlen soru maddesine; öğretmenlerin % 48'i çok etkiler, % 49'u sınıfların temizliğinin öğrenme öğretme ortamını az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Elde edilen bu bulguların, öğretmenlerin her zaman sınıfı temiz bulmamaları ya da sınıfın genel temizliğine dikkat etmemelerinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Başar (1999), Ünal ve Ada (2000), Erden (2001), Tutkun'un (2002) görüşleri benzerlik göstermemektedir.

Başar (1999), Ünal ve Ada (2000) ile Erden'e (2001) göre sınıftaki eşyaların, duvar ve yerlerin, havanın temizliği yeterliğine göre öğrencileri olumlu yada olumsuz olarak etkilemektedir. Tutkun (2002) ise sınıflarda; sağlıklı bireysel ve toplumsal yaşama uygun, öğrenciyi gelecek yaşama hazırlayabilecek düzeyde bir temizliğin olması gerektiğini belirtmektedir.

Sınıflarda ilgi ve etkinlik köşeleri bulunmasının etkisine ilişkin yöneltlen soru maddesine öğretmenlerin % 30'u çok etkiler, % 66'sı az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre sınıfta öğretimi destekleyecek yönde çalışmaların sergilendiği ilgi ve öğrenme köşelerinin öğretmenler tarafından pek hazırlanmadığı, bu köşelerden yararlanılmadığı sonucuna ulaşılabılır. Sınıfların büyüklüğü, öğrenci sayısının fazlalığı sınıflarda bu köşelerin hazırlanmamasının bir başka nedeni olarak görülebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Okan (1983), Başar (1999) ve Kısaç'ın (2002) görüşleri benzerlik göstermemektedir.

Okan (1983); öğrenciyi motive etmek, öğrenci ve çevrenin fikirlerini yansıtmak ve öğrenci çalışmalarını sergilemek amacıyla bülten tahtalarından yararlanılabileceğini belirtmektedir. Başar (1999), sınıftaki öğrenciler arasında kişisel farklar bulunduğunu, buna bağlı olarak da aynı sınıfta değişik eğitsel etkinliklere gereksinim olduğunu, bu gereksinimlerinde ilgi ve yeteneklere göre sınıf içerisinde çeşitli bölümler oluşturularak karşılanması gerektiğini ileri sürmektedir. Kısaç (2002), öğretmenlerin öğrencilere ve yapmış olduğu çalışmalara göstermiş olduğu ilginin, öğrencilerin öğretmeni kendisine yakın hissetmesini sağlayarak sınıftaki öğrenme- öğretme ortamını olumlu bir havaya sokacağını belirtmektedir.

Sınıflardaki oturma düzeninin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 57'si çok etkiler, % 39'u az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin yarısının da belirttiği gibi sınıftaki oturma düzeninin öğrenme öğretme ortamını çok etkilediği ileri sürülebilir. Bunun yanında öğretmenlerin yarıya yakının oturma düzeninin öğrenme – öğretme ortamını etkilemediği görüşünde olmalarının nedeni olarak, sınıflarda genel olarak sabit bir oturma düzeninin olması ve derslere göre değiştirilmemesi gösterilebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Başar (1999), Erden (2001), Özden (2002), Tutkun (2002) ve Öztürk'ün (2002) görüşleri genel olarak benzerlik göstermektedir.

Başar (1999) ve Öztürk (2002); sınıftaki oturma düzeninin, öğrencinin bulunduğu yerden sınıftaki her türlü eğitsel etkinliği görmesi ve katılmasını sağlayacak şekilde olması gerektiğini belirtmektedir. Özden (2002), sınıfların oturma düzeni ile öğrencilerin almış olduğu notlar arasında büyük bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Erden (2001) ve Tutkun (2002); sınıflardaki oturma düzeninin; sınıf içi etkileşimi kolaylaştırıcı, araç ve gereçleri kullanma olanağı verebilecek, öğrencinin derse katılımını sağlayabilecek ve olumsuz davranışları önleyebilecek şekilde olması gerektiği görüşüne sahiptirler.

Sınıftaki oturma düzeninin öğretmen – öğrenci, öğrenci - öğrenci iletişimine olan etkisine ilişkin yöneltilen 8 ve 9'ncü soru maddelerine; öğretmenlerin % 63' ü pek çok ve çok etkiler, % 33' ü ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre sınıftaki oturma düzeninin öğretmen - öğrenci, öğrenci - öğrenci iletişimini çok etkilediği ileri sürülebilir. Araştırma sonuçları ile Erden ' in (2001) görüşleri benzerlik göstermektedir.

Erden (2001), sınıfın önünde ve ortalarında oturan öğrencilerin arkada oturan öğrencilere göre daha başarılı olduklarını, öğretmen öğrenci iletişiminin ve karşılıklı etkileşimin daha fazla olduğunu belirtmektedir. Ayrıca hat şeklindeki oturma düzeninde ön sıralara doğru öğrenciler arasındaki iletişimin azaldığını, arka sıralara doğru ise öğrenciler arasında olumsuz iletişim oluştuğunu ileri sürmektedir.

Sınıflardaki sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine ; öğretmenlerin yarısından fazlası (% 70) az etkiler , % 25'i ise çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi sınıflardaki sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğünün öğrenme öğretme - ortamını etkilemediği görüşünde oldukları öne sürülebilir. Araştırma sonucu elde edilen sonuçlar ile Başar'ın (1999); görüşleri benzerlik göstermemektedir. Başar (1999) sınıfın oturma alanı dışında, derslerin özelliklerine bağlı olarak farklı öğrenci etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği boş bir alan olmasının yararlı olacağını, bu alanında, öğretmen ve öğrencilerin dersleri zenginleştirmesine katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Sınıflarda farklı büyüklükte sıra ve masa bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 69'u az ve hiç etkilemez, % 24'ü çok etkiler yanıtını verirken, sınıfta yer alan sıra ve masaların öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygunluğunun öğrenme – öğretme ortamına etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine öğretmenlerin % 54'ü çok etkiler, % 41'i ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre sınıflarda, öğrencilerin genel fiziksel özellikleri dikkate alınarak yapılmış sıra ve masalar bulunduğu ve öğretmenler için bu sıra ve masaların ölçülerinin çok da önemli olmadığı ileri sürülebilir. Araştırma sonuçları ile Neufert (1974) ve Medd 'in (1983) görüşleri benzerlik göstermemektedir. Neufert (1974)'e göre sınıftaki sıra ve masalar çocukların boy uzunluklarına göre seçilmelidir. Medd (1983) ise okullardaki sıraların eğitimsel değişikliğe cevap verememelerinin temel nedeni olarak, kısıtlı bir yaş grubu dikkate alınarak yapılmış olmasını ileri sürmektedir.

Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 55'i az ve hiç etkilemez, % 37'si çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin yarısından fazlasının bu şekilde yanıt vermesine neden olarak; derslerde işlenen konunun özelliği ve kullanılan öğretim yöntem ve tekniğin gerekleri dikkate alınarak yeni oturma düzenleri oluşturulamaları gösterilebilir. Araştırma sonuçları ile Medd 'in (1983) görüşleri benzerlik göstermemektedir. Medd 'e (1983) göre, sınıftaki eşyalar ve

sıraların öğretmenlerin istediği şekilde kolaylıkla hareket etmesi, yer değiştirmesi öğretim ortamını zenginleştirecektir.

Sınıflarda sıralar için ayrılan alanın büyüklüğünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 48'i çok etkiler, % 47' si az etkiler ve % 4'ü bilgin yok yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerden yarısından fazlasının sınıf içerisinde öğretmen ve öğrencilerin oluşturacağı hareketliliği en fazla etkileyeceği düşünülen sınıf içerisindeki boş alanı dikkate almadıkları sonucuna ulaşılabilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile MEB Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi (1995) benzerlik göstermemektedir. MEB Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi (1995)' ne göre sınıfta öğrenci başına düşen kullanım alanı 1,2 m.den az olmamalı, sıra dizileri arasındaki mesafe 0,50 m., sıra dizileri ile pencereler arasındaki mesafe 0,40 m., sıra dizileri ile duvar arasındaki mesafe 0,60 m., arka sıra ile duvar arasındaki mesafenin 0,30 m. olmasına özen gösterilmeli ve dersliklerde yerleşim planında belirtilen kontenjandan fazla öğrenci bulundurulmamalıdır.

Sınıftaki kapı ve pencerelerin birbirine göre konumunun etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 45' i çok etkiler, % 46' sı az etkiler ve % 7' si bilgin yok yanıtını vermişlerdir. Oysa ki kapı ve pencerelerin konumu, sınıf içerisindeki havanın sirkülasyonunu etkileyerek dersler esnasında öğretmen ve öğrencinin fizyolojisini yönlendiren önemli bir faktördür. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Neufert (1974), Alıcıgüzel (1979) ve Toprakçı'nın (2002) görüşleri farklılık göstermektedir. Neufert (1974), Alıcıgüzel (1979) ve Toprakçı (2002)'ya göre sınıflarda pencereler açılarak düzenli aralıklarla sınıfların ceryan yapmadan havalandırılması gerekir.

Sınıfın öğrenci giriş çıkışına göre düzeninin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 50' si az ve hiç etkilemez, % 45' i çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerden yarısının sınıf içerisinde, giriş ve çıkışlarda öğrenci hareketlerine dikkat etmedikleri söylenebilir. Oysa Arı (1998); öğrencilerin sınıflara giriş çıkış esnasında çok vakit kaybettikleri, derse geç girmeleri ve sıralarına yerleşirken

neden oldukları zaman kaybının dersi ve öğrenci davranışlarını olumsuz olarak etkilediğini belirtmektedir.

Yazı tahtasının büyüklüğü ve konumunun etkisine ilişkin yöneltilen 17 ve 18 nci soru maddelerine; öğretmenlerin % 68' i çok etkiler, % 28' i ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Yazı tahtasının türünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 46' sı pek çok ve çok etkiler % 46' sı da az ve hiç etkilemez görüşüne sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında dikkati çeken bir nokta da öğretmenlerin % 8' inin yazı tahtasının türleri konusunda yeterli bir bilgiye sahip olmadıklarıdır. Bu sonuçlara göre dikkati çekecek oranda bir öğretmen topluluğunun yazı tahtasını kullanma konusunda bilgili, istekli ve inançlı olmadığı ileri sürülebilir. Araştırma sonuçları ile Okan (1983), Ergin (1995), Demirel (1999), Özden (2000) ve Baytekin (2001)'in görüşleri arasında genel olarak benzerlik bulunmaktadır.

Okan (1983), Ergin (1995), Demirel (1999), Özden (2000) ve Baytekin (2001); yazı tahtasının yazım, çizim kolaylığı ile öğretmen ve öğrenciye sınırsız bir gösteri imkanı sağladığını belirtmektedirler. Ergin (1995), yazı tahtası türlerinin bilgiyi sunmada ve öğrencinin dikkatini çekmede kolaylık sağladığını ileri sürmektedir.

Öğretmen masasının konumu, büyüklüğü ve zeminden yüksekliğinin etkisine ilişkin yöneltilen 20, 21 ve 22 ' nci soru maddelerine; öğretmenlerin % 52' den fazlası az ve hiç etkilemez, % 35' i ise etkiler yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin büyük bir kısmının ders esnasında öğretmen masasında oturmadıkları, sınıf içerisinde devamlı dolaşarak öğretim etkinliğini gerçekleştirdikleri ileri sürülebilir. Araştırma sonuçları ile Alıcıgüzel (1979) ve Başar (1999)'ın görüşleri genel olarak benzerlik göstermemektedir.

Alıcıgüzel (1979); her öğrencinin öğretmeni görmesi gerektiği için, öğretmen masasının dersliğin gerisinde olması gerektiğini ileri sürmektedir. Başar (1999)'a göre ise öğretmen masası, öğretmenin sınıfın bütününe görebileceği bir yerde, öğrenci etkinliklerini kontrol ve yardım edebilecek bir konumda ve büyüklükte olmalıdır.

Sınıf camlarının boyanmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin yarısından fazlası (% 60) az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre sınıf camlarının boyanmasının estetik açısından çok kullanışlı bir yöntem olmadığı, öğrenme öğretme ortamını etkilemediği ileri sürülebilir.

Sınıf camlarına perde takılmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 50'si çok etkiler, % 49'u ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğretmenlerin yarıya yakınının tepegöz v.b. gibi görsel eğitim yardımcı malzemeleri kullanmadıkları ve sınıf içerisindeki ışığı dikkate almadıkları söylenebilir.

Sınıf duvarlarının boya rengi ve sınıftaki eşyalarının tümünün renginin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddelerine ; öğretmenlerin % 49' u az ve hiç etkilemez, % 47' si ise etkiler yanıtını vermişlerdir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Alıcıgüzel (1979), Townsend (1997) ve Başar (1999)'ın görüşleri genel olarak benzerlik göstermemektedir.

Alıcıgüzel (1979)'e göre , sınıflarda aşırı ışığın zararlarından korunmak için duvarları koyu gri, koyu kahverengi renklere boyatılmalıdır. Oysa Başar (1999)'a göre renkler, duyguları ve insanların hareketlerini etkilemektedir. Bu nedenle sınıf duvarlarının boyanmasında pastel tonların kullanılmasını önermektedir. Townsend ise (1997); renklerin duygular üzerinde etkili olduğunu, verimliliği ve işin kalitesini arttırmak için renklerden yararlanılması gerektiğini ileri sürmektedir.

Sınıfların aydınlanma durumu, sınıftaki lambaların yerleşim durumu ve sınıfların gün ışığı alma durumunun etkisine ilişkin yöneltilen 27, 28 ve 29' ncu soru maddelerine; öğretmenlerin % 60' dan fazlası pek çok ve çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Elde edilen bu sonuçlara göre öğrenme - öğretme ortamın etkileyen en önemli etmenlerden biri olarak sınıflardaki aydınlanma durumu ve şekli gösterilebilir. Öğretmenlerin 23 ve 24'ncü sorulara vermiş olduğu yanıtlar dikkate alındığında araştırma sonuçlarının Neufert (1974), Alıcıgüzel (1979), Erdoğan (2000) ve Toprakçı'nın (2002) görüşleri ile benzerlik göstermediği görülmektedir.

Neufert (1974), Alıcıgüzel (1979), Erdoğan (2000) ve Toprakçı'ya (2002) göre sınıfların aydınlanma düzeni mevsim şartlarına göre öğrencilerin dikkatini dağıtmayacak ve yormayacak şekilde, ışığın doğrudan göze gelmesi engellenerek sağlanmalıdır. Işığın fazla ve gereğinden az olduğu durumlarda gereken önlemler alınmalıdır.

Sınıflarda derslerle ilgili araç ve gereçlerin bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin % 58'i pek çok ve çok etkiler, % 39'u ise az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Araştırma sonuçları, Başar'ın (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Başar (1999) yapmış olduğu araştırmada bazı öğretmenlerin laboratuarda olmasına karşın hiç bir eğitim yardımcı malzemesini kullanmadığını gözlemlemiştir.

Sınıfın genel görünümü ve estetiğinin öğrenme-öğretme ortamına etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin yarısından fazlası (% 60) pek çok ve çok etkiler yanıtını verirken, % 37'si az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Araştırma sonuçları Başar (1999) ve Erdoğan'ın (2000) görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Başar (1999), sınıf görünümündeki güzelliğin öğrencinin moral ve enerjisini arttırdığını belirtmektedir. Erdoğan (2000) sınıftaki renklerin, araç ve gereçlerin, tahtanın, oturma düzeninin, öğrencilerin yaş dönemine uygun, sıkıcılıktan uzak bir şekilde olması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Sınıfların havalandırma sıklığının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (% 68)'i pek çok ve çok etkiler, % 30'u ise az etkiler yanıtını vermişlerdir. Bulgular ile Başar'ın (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Başar (1999) yapmış olduğu araştırmada sınıfların sıcak olmasının öğrencileri terlettiği, dersi sıkıntılı hale getirdiği sonucuna varmıştır. Ayrıca sınıflarda öğrenci başına 4 m^3 hava düşmesi gerekmektedir. Buna bağlı olarak da öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda havalandırmanın fazla olması öğrencileri olumlu etkileyecektir.

Bu bölümde elde edilen bulgulara dayalı olarak değerlendirildiğinde; öğretmenlerin soru maddelerine verdiği yanıtların yarıdan çok az fazlasının 'Pek çok' ve 'Çok' etkiler seçeneğinde, yarıya yakınının ise 'Az' ve 'Hiç' etkilemez seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin yarıya yakınının, fiziksel özelliklerin öğrenme – öğretme üzerinde etkili olmadığı görüşünde olması düşündürücü bir durumdur. Bu verilerden hareketle; öğretmenlerin sınıfların fiziksel özelliklerine büyük oranda dikkat etmedikleri ve bu alanda yapılan, yapılması gereken iyileştirme çalışmalarına gerektiği ölçüde destek olmadıkları söylenebilir. Ayrıca sınıflarda bu düşünce içerisinde yapılan öğretimde çok yönlü, zenginleştirilmiş ve ilgi çekici olmadığı sonucuna da ulaşılabilir.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Çinkır (1996), Bangir (1997), Başar (1999) ve Bıyıklı 'nın (2000) yaptıkları araştırma sonuçları ile genel olarak benzerlik göstermektedir.

Çinkır (1996), okul büyüklüğünün başarı ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda genel lise yöneticilerinin, öğrencilerin başarılarına en çok etki eden sorun olarak sınıfların kalabalık olmasını gördükleri saptamıştır. Bu araştırmada da benzer şekilde öğretmenler, sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediğini belirtmektedirler.

Bangir (1997) yaptığı araştırmada öğretmenlerin eğitim teknolojisi alanında; öğretim araç, yöntem ve tekniklerini kullanmada başarılı olamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da öğretmenler, sınıfta derslerle ilgili araç ve gereç bulunmasının öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediğini belirtmişlerdir. Her iki araştırma sonucu elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; öğretmenlerin sınıfta eğitim yardımcı malzemesinin bulunmasını gerekli görmelerine rağmen, bu araçları derslerde kullanma konusunda istekli, gayretli ya da bilgili olmadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Başar (1999), sınıfın fiziksel değişkenlerinin mevcut durumunu araştırmıştır. Araştırma sonucunda ısı, ışık, oturma düzeni, renk düzeni, ilgi - öğrenme köşesi ve temizlik v.b. gibi sınıftaki fiziksel özelliklerin yeterlik düzeyine göre öğrenme-öğretme ortamını

etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da öğretmenler; sınıftaki, ısı, ışık, renk düzeni, ve temizlik gibi fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediği görüşünde olduklarını belirtmektedirler.

Bıyıklı (2000) yaptığı araştırmada Fen Bilgisi öğretmenlerinin, sınıfın kalabalık olmasının ve araç gereç yetersizliğinin; öğrenci başına düşen süreyi ve pratik yapma şansını azalttığı için öğrencilerin başarısını olumsuz etkilediği görüşünde olduklarını belirlemiştir. Bu araştırmada da öğretmenler, sınıfın kalabalık olmasının ve derste kullanılacak eğitim yardımcı malzemelerinin sınıfta bulunmasının öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediği görüşünde olduklarını belirtmektedirler.

3.2. Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Araştırmada yer alan soruları yanıtlamak için önce öğrencilerin “Öğrenme – Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenler” adlı araştırma anketine verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir.

Öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin öğrencilerin görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde; sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme – öğretme ortamına etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 72’ si pek çok ve çok etkiler, % 21’ i de sınıftaki öğrenci sayısının öğrenme – öğretme ortamını az etkilediğini belirtmişlerdir. Bu yanıtlara göre sınıftaki öğrencilerin, öğrenci sayısının öğrenme – öğretme ortamını çok etkilediği görüşüne sahip oldukları öne sürülebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Aksu (1997), Günday (1999) ve Şendur’un (1999) yapmış oldukları araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Aksu (1997) yapmış olduğu araştırma da, sınıftaki öğrenci sayısının sınıf yönetimini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Günday (1999), sınıfın kalabalık olmasının matematik dersindeki öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini belirlemiştir. Şendur (1999) ise öğrencilerin sınıflarındaki öğrenci sayısını fazla bulduklarını belirlemiştir.

TABLO 5. Öğrenme Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

ÖĞRENME ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER	ÖĞRENCİ N: 400									
	PEK ÇOK ETKİLER		ÇOK ETKİLER		AZ ETKİLER		HİÇ ETKİLEMEZ		BİLGİM YOK	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1.Sınıftaki öğrenci sayısı	148	37	140	35	84	21	20	5	8	2
2.Sınıftaki ısı değerleri	37	9.25	143	35.75	161	40.25	27	6.75	32	8
3.Ders sırasında sınıfta hissedilen iç dış gürültünün düzeyi	127	31.75	176	44	76	19	11	2.75	10	2.5
4.Sınıfın temizliği	34	8.5	118	29.5	178	44.5	62	15.5	8	2
5.Sınıflarda derslerle ilgili ilgi köşelerinin bulunması	24	6	59	14.75	108	27	185	46.25	24	6
6.Sınıflarda derslerle ilgili etkinlik köşelerinin bulunması	23	5.75	61	15.25	103	25.75	193	48.25	20	5
7.Sınıflardaki oturma düzeni	87	21.75	124	31	109	27.25	57	14.25	23	5.75
8.Sınıflardaki oturma düzeninin öğretmen öğrenci iletişimine uygunluğu	88	22	119	29.75	121	30.25	54	13.5	18	4.5
9. Sınıflardaki oturma düzeninin öğrenci-öğrenci iletişimine uygunluğu	94	23.5	147	36.75	104	26	44	11	11	2.75
10. Sınıflarda sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğü	18	4.5	57	14.25	145	36.25	154	38.5	26	6.5
11 Sınıflarda farklı büyüklükte sıra ve masaların bulunması	22	5.5	38	9.5	104	26	210	52.5	26	6.5
12.Sınıflarda yer alan sıra ve masaların öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygunluğu	60	15	106	26.5	114	28.5	99	24.75	21	5.25
13.Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunması	26	6.5	84	21	123	30.75	128	32	39	9.75
14.Sınıflarda sıralar için ayrılan alanın büyüklüğü	45	11.25	132	33	142	33	70	17.5	21	5.25
15.Sınıftaki kapı ve pencerenin birbirine göre konumu	47	11.75	125	31.25	92	23	96	24	40	10
16.Sınıfın öğrenci giriş-çıkışına göre düzeni	46	11.5	108	27	112	28	101	25.25	33	8.25
17.Yazı tahtasının büyüklüğü	71	17.75	141	35.25	111	27.75	64	16	13	3.25
18.Yazı tahtasının konumu	88	22	153	38.25	92	23	45	11.25	22	5.5

TABLO 5. (devam)

ÖĞRENME ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER	ÖĞRENCİ N: 400									
	PEK ÇOK ETKİLER		ÇOK ETKİLER		AZ ETKİLER		HİÇ ETKİLEMEZ		BİLGİM YOK	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
19.Yazı tahtasının türü	48	12	79	19.75	112	28	104	26	57	14.25
20.Öğretmen masasının konumu	50	12.5	112	28	128	32	86	21.5	24	6
21.Öğretmen masasının büyüklüğü	44	11	109	29.75	104	26	105	26.25	28	7
22.Öğretmen masasının zeminden yüksekliği	48	12	117	29.25	104	26	98	24.5	33	8.25
23.Sınıf camlarının boyanması	42	10.5	50	12.5	94	23.5	161	40.25	53	13.25
24.Sınıf pencerelerine perde takılması	87	21.75	94	23.5	96	24	110	27.5	13	3.25
25.Sınıf duvarlarının boya rengi	64	16	86	21.5	129	32.25	95	23.75	26	6.5
26.Sınıf eşyalarının tümünün rengi	50	12.5	83	20.75	131	32.75	106	26.5	30	7.5
27.Sınıfların aydınlanma durumu	97	24.25	174	43.5	89	22.25	32	8	8	2
28.Sınıftaki lambaların yerleşme durumu	85	21.25	125	31.25	107	26.75	68	17	15	3.75
29.Sınıfların gün ışığı alma durumu	127	31.75	147	36.75	73	18.25	44	11	9	2.25
30.Sınıflarda derslerle ilgili araç ve gereçlerin bulunması	86	21.5	81	20.25	110	27.5	112	28	11	2.75
31.Sınıfın genel görünümü , estetiği	49	12.25	94	23.5	143	35.75	85	21.25	29	7.25
32.Sınıfların havalandırma sıklığı	90	22.5	123	30.75	99	24.75	74	18.5	14	3.5

Sınıftaki ısı değerlerinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesinde ; öğrencilerin % 45' i çok, % 46' sı az etkiler ve % 8' i ise bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre , öğrencilerin yarısından fazlasının sınıftaki ısı değerlerini dikkate almadıkları söylenebilir

Ders sırasında, sınıfta hissedilen iç- dış gürültünün düzeyinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesinde; öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 75) pek çok ve çok etkiler, % 20' si az etkiler yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğrencilerin sınıfta hissedilen iç ve dış gürültüden çok fazla etkilendikleri yorumlanabilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Günday'ın (1999) yapmış olduğu araştırma sonucu benzerlik göstermektedir. Günday (1999) yapmış olduğu araştırmada, sınıfta hissedilen iç-dış gürültünün matematik dersinde öğrenci başarısını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Sınıfların temizliğinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 38' i çok etkiler, yarısından fazlası (% 60) da sınıfların temizliğinin öğrenme öğretme ortamını az ve hiç etkilemediği yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre öğrencilerin, sınıfların temizliğinin öğrenme öğretme ortamını az etkilediği düşüncesinde oldukları öne sürülebilir.

Sınıflarda ilgi ve etkinlik köşeleri bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 26' sı az etkiler, % 47' si ise hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Sonuç olarak özellikle öğrencilerin ilgi ve öğrenme köşelerinin öğrenme – öğretme ortamını etkileyeceğini düşünmedikleri söylenebilir. Buna neden olarak da daha önce sınıf ortamında böyle bir köşenin bulunmaması ve Tablo 4 deki.5 ve 6'ncı soru maddelerine verilen yanıtlarda görüldüğü gibi öğretmenlerin de bu konuda olumlu bir görüşe sahip olmaması nedeniyle yönlendirme yapmaması gösterilebilir.

Sınıflardaki oturma düzeninin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 53'ü pek çok ve çok etkiler, % 41'i az ve hiç etkilemez ve % 6'sı da bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre öğrencilerin yarısından fazlası sınıftaki oturma düzeninin öğrenme – öğretme ortamını etkilediğini düşünmektedirler. Bu görüşe sahip

olan öğrencilerinde sınıftaki başarılı öğrenciler olduğu düşünülebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Aksu (1997) ve Günday'ın (1999) yapmış oldukları araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Aksu (1997) yapmış olduğu araştırma da oturma düzeninin sınıf yönetimini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Günday (1999) ise yapmış olduğu araştırma da oturma düzeninin bozukluğu ve sıraların düzensizliğinin matematik dersinde öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini belirlemiştir.

Sınıftaki oturma düzeninin öğretmen – öğrenci, öğrenci- öğrenci iletişimine olan etkisine ilişkin yöneltilen 8 ve 9' ncu soru maddelerine; öğrencilerinde % 55' i pek çok ve çok etkiler, % 40' ı da az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde sınıftaki oturma düzeninin özellikle öğrenci-öğrenci, öğretmen ve öğrenci iletişimini çok etkilediği ileri sürülebilir. Yalnız öğrencilerin % 40' nın oturma düzeninden etkilenmeden sınıfta diğer arkadaşları ile iletişim kurması yada kurmaya çalışması sınıfta gürültüye yol açabilir.

Sınıflardaki sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 74' ü az ve hiç etkilemez, % 19' u etkiler ve % 7' si bilgin yok yanıtını vermişlerdir. MEB (1995:56) özel öğretim kurumlarına ait standartlar yönergesine göre sınıflarda öğrenci başına en az 1,2 m² kullanım alanı olması gerekmektedir. Bulgulara göre, sınıflardaki sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğünün öğrenme öğretme ortamını etkilemediği öne sürülebilir. Öğrencilerin bu görüşe sahip olmalarının nedeni olarak; öğretmenlerin sınıfın boş alanlarını kullanarak değişik etkinlik yapmamaları ve öğrencilerin bu boş alanları informal davranışlar yapmak amacıyla kullanmış olmaları gösterilebilir.

Sınıflarda farklı büyüklükte sıra ve masa bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 79' u az ve hiç etkilemez, % 15'i çok etkiler ve % 6' sı bilgin yok yanıtını verirken, sınıfta yer alan sıra ve masaların öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygunluğunun öğrenme – öğretme ortamına etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine öğrencilerin % 41' i çok etkiler, % 53' ü az ve hiç etkilemez ve % 5' i bilgin yok yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre sınıflarda, öğrencilerin genel fiziksel özellikleri dikkate alınarak yapılmış tek model sıra ve masalar bulunduğu ve

öğrencilerin geneli için bu sıra ve masaların ölçülerinin çok da önemli olmadığı ileri sürülebilir.

Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 63'ü az ve hiç etkilemez, % 27'si çok etkiler ve % 10'u bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin yarısından fazlasının bu şekilde yanıt vermesine neden olarak; derslerde işlenen konunun özelliği ve kullanılan öğretim yöntem ve tekniğin gerekleri dikkate alınarak yeni oturma düzenleri oluşturamaları gösterilebilir. Doğal olarak öğrenciler de böyle bir değişimle karşılaşmadığı için sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmaya uygunluğunun öğrenme öğretme ortamını etkilemeyeceği görüşüne sahip oldukları ileri sürülebilir.

Sınıflarda sıralar için ayrılan alanın büyüklüğünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 44'ü pek çok ve çok etkiler, % 51'i az ve hiç etkilemez ve % 5'i bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Yanıtlarda da görüldüğü gibi sıralar için ayrılan alanın büyüklüğünün öğrenme öğretme ortamına etkisine ilişkin öğrencilerin kendi aralarında büyük görüş farklılığı bulunmaktadır. Oysa ki sıralar için ayrılan alanın büyüklüğü öğretmen – öğrenci, öğrenci- öğrenci iletişimini etkilemekte, öğretmen ve öğrencilerin hareketlerini şekillendirmektedir.

Sınıftaki kapı ve pencerelerin birbirine göre konumunun etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 43'ü pek çok ve çok etkiler, öğrencilerin % 47'si az ve hiç etkilemez ve % 10'u bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre öğretmen ve öğrencilerin kapı ve pencerelerin birbirine göre konumunun öğrenme öğretme ortamını çok etkilemediğini düşündükleri ileri sürülebilir. Oysa kapı ve pencerelerin konumu sınıf içerisindeki havanın yapmış olduğu cereyanı etkilemekte, kapı ve pencerelerin çarpmasına ve buna bağlı olarak da kazalara, dikkatin dağılmasına yol açabilmektedir.

Sınıfın öğrenci giriş çıkışına göre düzeninin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 53'ü az ve hiç etkilemez, % 39'u pek çok ve çok etkiler ve % 9'u da

bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin sınıflara giriş çıkış esnasında oturma düzeninden az etkilendikleri ya da dikkate almadıkları ileri sürülebilir. Ayrıca sınıflarda sıraların etrafının açık ve aralarındaki alanın geniş olduğu da düşünülebilir.

Yazı tahtasının büyüklüğü ve konumunun etkisine ilişkin yöneltilen 17 ve 18 nci soru maddelerine; öğrencilerin % 56'sı pek çok ve çok etkiler, % 39'u az ve hiç etkilemediğini düşünmektedirler. Bunun yanı sıra yazı tahtasının türünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 32'si pek çok ve çok etkiler, % 54'ü az ve hiç etkilemez, % 14'ü bilgim yok görüşüne sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yazı tahtasının büyüklüğü, konumu ve türünün öğrenme öğretme ortamına etkisi hakkında bilgi sahibi olmayanları da dahil edersek öğrencilerin yaklaşık yarısının yazı tahtasını derslerde dikkatli bir şekilde takip etmedikleri, tahtadaki bilgileri inceleyip değerlendirmedikleri düşünülebilir. Bunun nedenin de derslerde genel olarak öğrencilerin ilgisizliği, öğretmenlerin anlatım yöntemini kullanmaları, tahtayı kullanma konusunda ise isteksiz (Tablo 4. 17,18,19'ncü maddelerde görüldüğü gibi) olmaları gösterilebilir.

Öğretmen masasının konumu, büyüklüğü ve zeminden yüksekliğinin etkisine ilişkin yöneltilen 20, 21 ve 22'nci soru maddelerine; öğrencilerin % 50 'den fazlası az ve hiç etkilemez, , % 42'si çok etkiler ve % 7'si de bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin ders esnasında öğretmen masasında oturmadıkları, sınıf içerisinde devamlı dolaşarak öğretim etkinliğini gerçekleştirdiği ileri sürülebilir.

Sınıf camlarının boyanmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 60' dan fazlası az ve hiç etkilemez, % 23' ü çok etkiler ve %13'ü de bilgim yok yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre sınıf camlarının boyanmasının çok kullanışlı bir yöntem olmadığı, öğrenme öğretme ortamını etkilemediği ileri sürülebilir.

Sınıf camlarına perde takılmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 45'i pek çok ve çok etkiler, % 51'den fazlası az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre öğrencilerin sınıf dışından kaynaklanan görüntü

ve ışıktan etkilendikleri, korunmak için de camların boyanması yerine pencerelere perde takılmasından yana oldukları söylenebilir.

Sınıf duvarlarının boya rengi ve sınıftaki eşyalarının tümünün etkisine ilişkin yöneltilen soru maddelerine; öğrencilerin % 57'den fazlası az ve hiç etkilemez, yaklaşık % 35'i pek çok ve çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde, sınıfın boya rengi ve eşyaların renginin öğrenme öğretme ortamına etkisine ilişkin öğrencilerin farklı görüşlere sahip oldukları, sınıftaki eşya ve duvarların rengine dikkat etmedikleri söylenebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Şendur'un (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Şendur'un (1999) yapmış olduğu araştırma da öğrenciler, sınıflarının duvar renklerini rahatlatıcı bulduklarını belirtmektedirler.

Sınıfların aydınlanma durumu, sınıftaki lambaların yerleşim durumu ve sınıfların gün ışığı alma durumunun etkisine ilişkin yöneltilen 27, 28 ve 29'ncü soru maddelerine; öğrencilerin % 60'dan fazlası pek çok ve çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Elde edilen bu sonuçlara göre öğrenme öğretme ortamının en önemli etkileyen faktörlerden biri olarak sınıflardaki aydınlanma durumu ve şekli gösterilebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Aksu'nun (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Aksu (1999) yapmış olduğu araştırma da, sınıftaki aydınlanma durumunun sınıf yönetimini etkilediğini belirlemiştir.

Sınıflarda derslerle ilgili araç ve gereçlerin bulunmasının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 56'sı az ve hiç etkilemez, % 42'si pek çok ve çok etkiler yanıtını vermişlerdir. Buna neden olarak da okullardaki ders araç ve gereçlerinin yetersiz olması, olanların da sınıflar da bulunmaması ve bunlara bağlı olarak öğretmenlerin de derslerde araç ve gereçlerden az yararlanması gösterilebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Bangir'in (1997) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Bangir (1997) yapmış olduğu araştırma da öğrencilerin, derslerde öğretmenlerinin eğitim yardımcı malzemelerini az kullandığı görüşünde olduklarını belirlemiştir.

Sınıfın genel görünümü, estetiğinin etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 57'si az ve hiç etkilemez, % 36'sı pek çok ve çok etkiler, % 7'si de bilgin yok yanıtını vermişlerdir. Bulgulara göre, öğrencilerin sınıfın genel görünümünü dikkate almadıkları ve eşyaları dağınık bırakmaları gösterilebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Şendur'un (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Şendur (1999) yapmış olduğu araştırma da öğrencilerin, sınıflarını bakımsız bulduklarını belirlemiştir.

Sınıfların havalandırma sıklığının etkisine ilişkin yöneltilen soru maddesine; öğrencilerin % 53'ü pek çok ve çok etkiler, % 44'ü az ve hiç etkilemez yanıtını vermişlerdir. Sonuçlara göre sınıfların havalandırma sıklığının genel olarak önemli görüldüğü, fakat büyük bir öğrenci grubunun bunu dikkate almadığı söylenebilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Aksu'nun (1997) yapmış olduğu araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Aksu (1997) yapmış olduğu araştırmada, sınıfın havalandırma durumunun sınıf yönetimini etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Bu bölüm elde edilen bulgulara dayalı olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin soru maddelerine verdiği yanıtların yarıdan çok az fazlasının 'Az' ve 'Hiç' etkilemez seçeneğinde, yarıya yakınının ise 'Pek çok' ve 'Çok' etkiler seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Bu verilerden hareketle; öğrencilerin sınıfların fiziksel özelliklerine büyük oranda dikkat etmedikleri, sınıfı dolayısıyla okulun sahip olduğu fiziksel imkanları yeterli görmedikleri ve bu alanda yapılan, yapılması gereken iyileştirme çalışmalarına gerektiği ölçüde destek olmadıkları söylenebilir. Ayrıca sınıflarda bu koşullarda yapılan öğretimde öğrenciler için; çok yönlü, zenginleştirilmiş ve ilgi çekici olmadığı sonucuna da ulaşılabilir.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular ile Aksu (1997), Bangir (1997), Günday (1999), Şendur (1999) ve Ekinci'nin (1999) yaptıkları araştırma sonuçları genel olarak benzerlik göstermektedir.

Bangir (1997), sınıf içi iletişime ilişkin öğretmen - öğrenci davranışlarını, görüşlerini ve önerilerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin; öğretmenlerinin görsel

araçları az kullandığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da benzer şekilde öğrenciler, sınıfta derslerle ilgili araç ve gereç bulunmasının öğrenme-öğretme ortamını etkilemediğini belirtmişlerdir. Her iki araştırma sonucu elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenlerin sınıfta eğitim yardımcı malzemesi kullanmamalarının bu sonuca neden olduğu ileri sürülebilir.

Aksu (1997), genel liselerdeki öğrencilerin öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki etkililiklerini algılamaları ve bu algıların çeşitli değişkenlerle ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda; öğrenci sayısı az, ışıklandırma, havalandırma ve sıra-masa düzenleri iyi olan okullar fiziksel çevre bakımından etkili bulunmuştur. Bu araştırmada da öğrenciler; öğrenci sayısı , ışıklandırma, havalandırma ve sıra-masa düzenleri gibi sınıfın fiziksel değişkenlerinin öğrenme - öğretme ortamını etkilediğini belirtmektedirler.

Ekinci (1999) yaptığı araştırmada öğrencilerin; iyi bir öğrenme için, gürültüsüz ve düzenli bir sınıf ortamı beklediklerini, bunun da genelde gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da benzer şekilde öğrenciler, sınıfta hissedilen gürültünün öğrenme-öğretme ortamını etkilediğini belirtmektedirler.

Günday (1999) yaptığı araştırmada öğrencilerin; sınıfın kalabalık olmasının, diğer sınıflardan gelen gürültünün, ve sıraların düzensizliğinin matematik dersindeki başarılarını olumsuz etkilediği görüşünde olduklarını belirlemiştir. Bu araştırmada da öğrencilerin; öğrenci sayısı, gürültü ve oturma düzeninin öğrenme-öğretme ortamını etkilediğini görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Şendur (1999) yaptığı araştırmada öğrencilerin; sınıflarını genel olarak bakımsız, kalabalık ve renklerini rahatlatıcı bulduklarını belirlemiştir. Bu araştırmada da öğrenciler; öğrenci sayısının öğrenme-öğretme ortamını etkilediği görüşünde olmalarında rağmen, sınıfın genel görünümü ve duvarların boya renklerinin sınıf ortamını etkilemediğini belirtmektedirler.

3.3. Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri

Araştırmada yer alan ikinci soru; öğretmen ve öğrencilerin, öğrenme - öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığının belirlenmesi ile ilgilidir.

Bu amaçla öncelikle iki grubun varyanslarının eşit olup olmadığı Levene testi ile sınanmış ve bu sına sonucunda gruplarının varyanslarının eşit olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu verilere dayanarak “varyansları eşit bağımsız iki örnek için t testi” ile istatistiksel çözümleme yapılmış ve elde edilen sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen ve Öğrencilerin Öğrenme - Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Özelliklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (s)	“t” Değeri t	Anlamlılık Düzeyi (p)
Öğretmen	275	81.62	14.55		
Öğrenci	400	87.92	15.27	5.36	< .5

(sd: 673); $\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri: 1.96

Tablo 6’deki değerlere bakıldığında, öğrenme - öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin olarak öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 87.92, öğretmenlerin ise 81.62 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre öğretmenlere göre öğrenci görüşlerinin, aritmetik ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu değer öğrencilerin; öğretmenlere göre sınıfın fiziksel değişkenlerini, öğrenme-öğretme ortamında daha etkili buldukları anlamına gelmektedir. Öğretmen ve öğrenci görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla iki grup arasında uygulanan t testinden elde edilen 5.364 değeri, t tablo değeri olan 1.96’dan .05 anlam düzeyinde büyüktür.

Öğretmen ve öğrencilerin, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri arasında t testi sonuçlarına göre .05 anlamlılık düzeyinde öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin; oturma düzeni, ısı, ışık, renk, öğrenci sayısı, havalandırma, görünüm v.b. gibi fiziksel değişkenleri her zaman aynı olan bir sınıfta öğretime katılması ve öğretmenlere göre bu ortamlarda daha uzun süre geçirmeleri nedeniyle öğretmenlere göre öğrenme-öğretme ortamında fiziksel değişkenleri etkili buldukları söylenebilir. Öğretmenlerin ise öğrencilere göre fiziksel değişkenleri az etkili bulmalarının nedeni olarak, farklı sınıflarda ders yapmasından dolayı; öğrenci sayısı, temizlik, aydınlanma, görünüm, gürültü v.b. gibi fiziksel koşulların az da olsa değişmesi gösterilebilir.

Öğrencilerin; öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri Aksu (1997) ve Günday'ın (1999) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile desteklenmektedir. Aksu (1997) lisede öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine başvurarak yapmış olduğu araştırmada; sınıfın fiziksel değişkenlerinin, öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Günday (1999) ise ilköğretim dört ve beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan kalite grubuyla yapmış olduğu araştırmada; sınıfın kalabalık olmasının, sıraların düzensizliğinin ve gürültünün öğrencileri rahatsız ettiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırma ve ilgili araştırmalar sonucu elde edilen bulgular; fiziksel değişkenlerin yeterlik düzeyine göre, öğrenme-öğretme ortamını çeşitli derecelerden etkilediğini göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın özeti ve elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ile bulgulara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Özet

Uygarlığın gereklerine ve yaşam zorluklarına bağlı olarak bireyin öğrenmesi gereken bilgi ve davranışlar okullarda, en küçük birimiyle sınıflarda planlı ve kontrollü olarak bireye kazandırılmaktadır. Öğrenilen davranışların kalıcı olabilmesi ve olumlu bir değişikliği sağlayabilmesi için, sınıfta oluşturulan öğrenme-öğretme ortamının iyi düzenlenmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Bu da iyi bir sınıf yönetimi ile olasıdır. Sınıf yönetiminin en belirleyici değişkeni öğretmendir. Etkili bir sınıf yöneticisi olarak öğretmenlerin sınıf yönetiminin boyutlarını göz önünde bulundurması gerekir. Bunlardan biriside sınıfın fiziksel değişkenleridir. Öğretmenin etkili bir sınıf yönetimini gerçekleştirebilmesi için sınıfta yer alan fiziksel öğelerin, öğretimin amaçlarına uygun şekilde ve imkanlar ölçüsünde düzenlenmesi gerekmektedir. Sınıfın fiziksel değişkenleri; sıra, masa, yazı tahtası, eğitsel köşeler, araç ve gereçler, perdeyle sınıfın ısı, ışık, renk, gürültü, temizlik, görünüm, yerleşim düzeni, boş alanlar gibi öğelerden oluşur. Bu fiziksel öğelerin sınıfta bulunmasının yanında aralarındaki uyum, kullanılabilirlik düzeyi de yapılan öğretimi ve öğrencilerin etkinlik durumunu etkileyecektir.

Bu araştırmanın amacı, Balıkesir İl merkezindeki, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi genel liselerde görev yapan öğretmenlerle bu okulların 2'nci sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşlerini ve görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemektir.

Bu amaca ulaşmak için konu ile ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Balıkesir İl merkezinde resmi genel liselerde görev yapan öğretmenler ile bu okullarda öğrenim

gören öğrencilere uygulanmak üzere “öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenler anketi” başlıklı veri toplama aracı geliştirilmiştir. Veri toplama aracı bir bölüm ve 32 soru maddesinden oluşmaktadır. Veri toplama aracında yer alan sorular, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen : öğrenci sayısı, sınıfın genişliği, ısı, ışık, renk, temizlik, havalandırma durumu, eğitsel araçlar, estetik öğeler, gürültü,oturma düzeni, sıra ve masalar, yazı tahtası, öğretmen masası v.b. gibi sınıfın fiziksel değişkenleri ile ilgilidir. Öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini ve görüşleri arasındaki farkları belirleyebilmek için her iki gruba da aynı soru maddelerinden oluşan anket uygulanmıştır.

Veri toplama aracı araştırmacı tarafından okullara gidilerek uygulanmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesinde öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini belirttikleri seçenekler sayılarak toplamları üzerinden yüzdeleri hesaplanmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığını sınamak için t testi uygulanmıştır.

Toplanan verilerin bilgisayar ortamında SPSS programı ile istatistiksel çözümlenmeleri yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin, öğretmenlere göre sınıfın fiziksel değişkenlerini öğrenme-öğretme ortamında daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamına etkisi konusunda öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlara dayalı olarak okul yöneticileri ve denetçilere; okullardaki öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlerin mevcut durumunu belirleyerek, iyileştirme çalışmaları yapmaları, görevli personeli yönlendirmeleri, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini dikkate almaları önerilmiştir.

4.2. Sonuçlar

Araştırmada tanımlanan problem ve yanıt aranan sorular ile ilgili olarak toplanan verilerin çözümlenmesiyle şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Öğretmenlerin yarısından az fazlasının fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediği görüşünde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler fiziksel değişkenlerden; öğrenci sayısı, oturma düzeni, yazı tahtasının büyüklüğü ve konumu, aydınlanma ve gün ışığı alma durumu, sınıfın genel görünümünü ve havalandırma sıklığının öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediğini, ancak; ilgi ve etkinlik köşeleri, sınıf camlarının boyanması, farklı büyüklükte sıra ve masa bulunması gibi fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamını etkilemediğini belirtmektedirler.
2. Öğrencilerin yarısından az fazlasının, fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamını etkilemediği görüşünde olduğu bulunmuştur. Öğrenciler fiziksel değişkenlerden; öğrenci sayısı, oturma düzeni, gürültü, yazı tahtasının büyüklüğü ve konumu, aydınlanma ve gün ışığı alma durumunun öğrenme-öğretme ortamını çok etkilediğini, ancak; ilgi ve etkinlik köşeleri, sınıfta boş bir alanın bulunması, sınıf camlarının boyanması, sınıfın temizliği, farklı büyüklükte sıra ve masa bulunması gibi fiziksel değişkenlerin öğrenme-öğretme ortamını etkilemediğini belirtmektedirler.
3. Sınıfın fiziksel özelliklerinin öğrenme-öğretme ortamına etkisine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

4.3. Öneriler

Liselerde görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilerin: Sınıfın fiziksel özelliklerinin öğrenme-öğretme ortamına etkisi konusunda bilgi sahibi olmaları, bu alanda iyileştirme çalışmaları yapmaları için, araştırmanın bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler şöyledir.

4.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Okul yöneticileri, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlerin

okullarındaki mevcut durumunu belirleyerek, yetersiz olan alanlarda iyileştirme çalışmaları yapmalıdırlar.

2. Denetçiler denetimleri esnasında; öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlerin okuldaki-sınıftaki mevcut durumuna dikkat etmeli, yönetici ve öğretmenleri yönlendirmelidir.
3. Fiziksel özellikler bakımından, olumlu bir öğrenme-öğretme ortamının okulda oluşturulması sürecinde yöneticiler; öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini, beklentilerini dikkate almalıdırlar. Okuldaki eksiklikleri belirlemek ve iyileştirme yapmak amacıyla öğretmen ve öğrencilerde oluşan kalite grupları (çemberleri) oluşturulmalıdır.

4.3.2. Araştırmacılar için öneriler

1. Öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında gözlenen farklılıkların nedenleri araştırılmalı ve bu farklılıkları giderici çalışmalar yapılmalıdır.
2. Resmi genel liselerde görev yapan öğretmen ve öğrenim gören öğrenciler ile özel liselerde görev yapan öğretmen ve öğrenim gören öğrencilerin, öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel özelliklere ilişkin görüşleri belirlenmeli, farklılık varsa nedenleri araştırılmalıdır.
3. Resmi liselerde görev yapan yöneticiler ile bu okulları denetleyen denetçilerin öğrenme-öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin görüşleri belirlenmeli, farklılık varsa nedenleri araştırılmalıdır.
4. Farklı öğretim kademelerinde fiziksel özelliklerin etkisini belirlemek için benzer araştırmalar yapılmalı.

EKLER

<u>EK</u>	<u>Sayfa</u>
1. ARAŞTIRMANIN EVRENİNİ OLUŞTURAN GENEL LİSELER.....	59
2. ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLER İÇİN HAZIRLANAN VERİ TOPLAMA ARACI.....	61
3. VERİ TOPLAMA ARACININ UYGULANMASI İÇİN VALİLİK MAKAM ONAYI.....	65
4. FİZİKSEL DEĞİŞKENLER GÖZLEM FORMU.....	68
5. VARYANSLARI EŞİT BAĞIMSIZ ÖRNEKLER İÇİN t TESTİ TABLOSU	69
6. ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN t TESTİ SONUÇLARI.....	70

EK 1.**Araştırmanın Evrenini Oluşturan Genel Liseler**

Okulun Adı	Evrendeki Öğretmen Sayısı
1. Adnan Menderes Lisesi	44
2. Bahçelievler Lisesi	31
3. Balıkesir Lisesi	78
4. Cumhuriyet Lisesi	49
5. Gaziosmanpaşa Lisesi	23
6. Hasan Basri Çantay Lisesi	22
7. Muharrem Hasbi Koray Lisesi	63
8. Ticaret Odası Lisesi	40
9. Zühtü Özkardeşlar Lisesi	66

EK 1. (Devam)**Araştırmanın Evrenini Oluşturan Genel Liseler**

Okulun Adı	Evrendeki Öğrenci Sayısı	Örneklemdaki Öğrenci Sayısı
1. Adnan Menderes Lisesi	714	56
2. Bahçelievler Lisesi	500	52
3. Balıkesir Lisesi	1800	65
4. Cumhuriyet Lisesi	740	55
5. Gaziosmanpaşa Lisesi	260	35
6. Hasan Basri Çantay Lisesi	246	50
7. Muharrem Hasbi Koray Lisesi	1422	72
8. Ticaret Odası Lisesi	550	50
9. Zühtü Özkardaşlar Lisesi	1100	52

EK 2.**ÖĞRENME-ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER
ANKETİ**

Sayın Öğretmen,

Bu araştırma ile sınıftaki, öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek, belirlenen sonuçlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek amaçlanmaktadır.

Sizden istenilen, ankette bulunan her bir maddeye ilişkin kendi görüşünüzü yansıtan seçeneğe (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Anket ile toplanan bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve genel olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Lütfen yanıtız soru bırakmamaya özen gösteriniz.

Ankete verdiğiniz içten yanıtlar ve araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esmahan AĞAOĞLU

Cahit ALCI
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Teftişi,
Planlaması ve Ekonomisi
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK.2. (devam)

**ÖĞRENME-ÖĞRETME ORTAMINI ETKİLEYEN FİZİKSEL DEĞİŞKENLER
ANKETİ**

Değerli Öğrenci,

Bu araştırma ile sınıftaki ,öğrenme – öğretme ortamını etkileyen fiziksel değişkenlere ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirlemek, belirlenen sonuçlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek amaçlanmaktadır.

Sizden istenilen, ankette bulunan her bir maddeye ilişkin kendi görüşünüzü yansıtan seçeneğe

(x) işareti koyarak belirtmenizdir. Anket ile toplanan bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve genel olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Lütfen yanıtsız soru bırakmamaya özen gösteriniz.

Ankete verdiğiniz içten yanıtlar ve araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esmahan AĞAOĞLU

Cahit ALCI
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Teftişi,
Planlaması ve Ekonomisi
Yüksek Lisans Öğrencisi

EK.2. (devam) SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ

Bu bölümde sınıfın fiziksel değişkenleri ile ilgili maddeler yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyarak, öğrenme-öğretme ortamını ne ölçüde etkilediğine ilişkin görüşünüzü uygun seçeneğin karşısına (X) çarpı işareti koyarak belirtiniz.

SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ		Pek çok Etkiler	Çok Etkiler	Az Etkiler	Hiç Etkilemez	Bilgin yok
1	Sınıftaki öğrenci sayısı	()	()	()	()	()
2	Sınıftaki ısı değerleri	()	()	()	()	()
3	Ders sırasında sınıfta hissedilen iç-dış gürültünün düzeyi	()	()	()	()	()
4	Sınıfın temizliği	()	()	()	()	()
5	Sınıflarda derslerle ilgili ilgi köşelerinin bulunması	()	()	()	()	()
6	Sınıflarda derslerle ilgili etkinlik köşelerinin bulunması	()	()	()	()	()
7	Sınıflardaki oturma düzeni	()	()	()	()	()
8	Sınıflardaki oturma düzeninin öğretmen öğrenci iletişimine uygunluğu	()	()	()	()	()
9	Sınıflardaki oturma düzeninin öğrenci- öğrenci iletişimine uygunluğu	()	()	()	()	()
10	Sınıflarda sıralardan arta kalan boş alanın büyüklüğü	()	()	()	()	()
11	Sınıflarda farklı büyüklükte sıra ve masaların bulunması	()	()	()	()	()
12	Sınıflarda yer alan sıra ve masanın öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygunluğu	()	()	()	()	()
13	Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunması	()	()	()	()	()
14	Sınıflarda sıralar için ayrılan alanın büyüklüğü	()	()	()	()	()
15	Sınıftaki kapı ve pencerelerin birbirine göre konumu	()	()	()	()	()
16	Sınıfın öğrenci giriş-çıkışına göre düzeni	()	()	()	()	()

EK.2. (devam) SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ

Bu bölümde sınıfın fiziksel değişkenleri ile ilgili maddeler yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyarak, öğrenme-öğretme ortamını ne ölçüde etkilediğine ilişkin görüşünüzü uygun seçeneğin karşısına (X) çarpı işareti koyarak belirtiniz.

SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ		Pek çok Etkiler	Çok Etkiler	Az Etkiler	Hiç Etkilemez	Bilgim yok
17	Yazı tahtasının büyüklüğü	☐	☐	☐	☐	☐
18	Yazı tahtasının konumu	☐	☐	☐	☐	☐
19	Yazı tahtasının türü	☐	☐	☐	☐	☐
20	Öğretmen masasının konumu	☐	☐	☐	☐	☐
21	Öğretmen masasının büyüklüğü	☐	☐	☐	☐	☐
22	Öğretmen masasının zeminden yüksekliği	☐	☐	☐	☐	☐
23	Sınıf camlarının boyanması	☐	☐	☐	☐	☐
24	Sınıf pencerelerine perde takılması	☐	☐	☐	☐	☐
25	Sınıf duvarlarının boya rengi	☐	☐	☐	☐	☐
26	Sınıftaki eşyaların tümünün rengi	☐	☐	☐	☐	☐
27	Sınıfların aydınlanma durumu	☐	☐	☐	☐	☐
28	Sınıftaki lambaların yerleşim durumu	☐	☐	☐	☐	☐
29	Sınıfların gün ışığı alma durumu	☐	☐	☐	☐	☐
30	Sınıflarda dersle ilgili araç ve gereçlerin bulunması	☐	☐	☐	☐	☐
31	Sınıfın genel görünümü,estetiği	☐	☐	☐	☐	☐
32	Sınıfların havalandırma sıklığı	☐	☐	☐	☐	☐

EK 3.**Veri Toplama Aracının Uygulanabilmesi İçin Valilik Makam Onayı**

T.C.
BALIKESİR VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.04.MEM.4.10.00.04.311/

24.05.2002

KONU : Anket Uygulaması

VALİLİK MAKAMINA
BALIKESİR

Anadolu üniversitesinin eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cahit ALCI'nın "Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili olarak İlimiz merkezindeki genel liselerdeki öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin alınabilmesi için anket uygulaması ile ilgili 22 Mayıs 2002 tarih ve sayılı yazıları örneği ilişikte sunulmuştur.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde; Anadolu Üniversitesinin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cahit ALCI'nın "Öğrenme-Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşleri" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili olarak İlimiz merkezindeki genel liselerdeki öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin alınabilmesi için anket uygulamasını OLUR'larınıza arz ederim.

Alparslan PEKER
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

24 / 05 / 2002

O. Nuri ÇOBANOĞLU

Vali a.

Vali Yardımcısı

EK.4
SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ GÖZLEM FORMU

SINIFIN FİZİKSEL DEĞİŞKENLERİ		MEVCUT DURUM
1	Sınıftaki öğrenci sayısı	
2	Sınıftaki ısı değerleri	
3	Ders sırasında sınıfta hissedilen iç-dış gürültünün düzeyi	
4	Sınıfın temizliği	
5	Sınıflardaki ilgi ve etkinlik köşeleri	
6	Sınıflardaki oturma düzeni	
7	Sınıflardaki oturma düzeninin öğretmen öğrenci iletişimine uygunluğu	
8	Sınıflardaki oturma düzeninin öğrenci-öğrenci iletişimine uygunluğu	
9	Sınıflarda sıralar ve öğretim için ayrılan boş alanın büyüklüğü	
10	Sınıflarda yer alan sıra ve masaların özellikleri, öğrencilere uygunluğu	
11	Sınıflardaki sıra ve masaların farklı oturma düzenleri oluşturmak için uygun büyüklükte bulunması	
12	Sınıftaki kapı ve pencerelerin birbirine göre konumu	
13	Sınıfın öğrenci giriş-çıkışına göre düzeni	
14	Yazı tahtasının türü, büyüklüğü, konumu	
15	Öğretmen masasının konumu, büyüklüğü ve zeminden yüksekliği	
16	Gün ışığından korunma yöntemleri	
17	Sınıf duvarlarının ve eşyaların boya rengi	
18	Sınıfların aydınlanma ve gün ışığı alma durumu	
19	Sınıflarda dersle ilgili araç ve gereçlerin bulunması	
20	Sınıfın genel görünümü, estetiği	
21	Sınıfların havalandırma sıklığı	

EK. 5

Varyansları Eşit Bağımsız Örnekler İçin t Testi Tablosu

	Levene's Test for Equality of Variances		t- test for Equality of means				
	F	Sig	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
Toplam Equal variances Assumed	,311	,577	5,364	673	,000	6,2984	1,1743
Equal Variances Not assumed			5,412	607,048	,000	6,2984	1,1743

EK.6

Öğretmen ve Öğrencilerin, Öğrenme - Öğretme Ortamını Etkileyen Fiziksel Değişkenlere İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçlarına Göre Dağılımı

Grup	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Toplam Öğrenci	400	87,9275	15,2794	,7640
Öğretmen	275	81,6291	14,5587	,8779

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Esmahan. “ Sınıf Yönetimiyle İlgili Genel Olgular.” **Sınıf Yönetimi.** (Ed: Zeki Kaya.) Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Aksu, Filiz. “Öğretmenlerin Sınıf Yönetimindeki Etkiliği.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Alıcıgüzel, İzzettin. **İlk ve Orta Dereceli Okullarda Modern Öğretim İlke Metod ve Teknikleri.** Dördüncü Basım. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi, 1979.
- Alkan, Cevat. **Eğitim Teknolojisi Disiplin Kuram Süreç Ortam Uzman Uygulama.** Altıncı Basım. Ankara: Anı yayıncılık, 1998.
- Arı, Ramazan, Öner Üre ve Hasan Yılmaz. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. (Eğitimin Psikolojik Temelleri)** Konya: Mikro Yayınları No: 5, 1998.
- Atay, Kenan. “İlköğretim Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin İş Doyumu ve İş Streslerinin Karşılaştırılmalı Analizi” **2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgüt ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu.** Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları No: 4, 2001.
- Aydın, Ayhan. **Sınıf Yönetimi.** Ankara: Anı Yayıncılık, 1998.
- Aytekin, Halil. “Sınıf Yönetimi ile Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme.” **Sınıf Yönetimi.** (Ed: Leyla Küçükahmet.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1998.
- Bangir, Gülgün. “Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen Öğrenci Davranışları Görüşleri ve Önerileri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1997.
- Başar, Hüseyin. **Sınıf Yönetimi.** Üçüncü Basım. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1999.
- Baytekin, Çetin. **Ne Niçin Neden Öğreniyoruz ve Öğretiyoruz.** Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.
- Bıyıklı, Cemal. “Sınıf Öğretmenlerinin Ders Sürelerine İlişkin Görüşleri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Celep, Cevat. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

Çınkır, Şakir. “Okul Büyüklüğünün Öğrenci Başarısı ile İlişkisi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Çilenti, Kamuran. **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1984.

Demirel, Özcan. **Genel Öğretim Yöntemleri**. İkinci Basım. Ankara: Usem Yayınları, 1996.

———. **Türkçe Öğretimi**. Birinci Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1999.

———. **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem AYayıncılık, 1999.

Deryakulu, Deniz. “Eğitim Teknolojisi, İletişim, Öğrenme.” **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, cilt:24, sayı :2, 1991.

Devlet Malzeme Ofisi. **Malzeme Kataloğu**, 2000-2001.

Ekinci, Seyhan. “Öğrencilerin Sınıf Atmosferine İlişkin Beklenti ve Algılarıyla Akademik Başarıları Arasındaki İlişki.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Ercan, Ahmet Rahmi. **Eğitimde Başarı İçin Öğrenci Tanıma Teknikleri**. Dördüncü Basım. Ankara: Galeri Kültür Kitap Kırtasiye, 2000.

Erden, Münire. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayıncılık, 1998.

———. **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Alkım Yayınları, 2001.

Erdoğan, İrfan. **Sınıf Yönetimi Ders, Konferans, Panel, ve Seminer etkinliklerinde Başarının Yolları**. Birinci Basım. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1999.

———. **Sınıf Yönetimi Ders, Konferans, Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları**. Üçüncü Basım. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2001.

- Ergin, Akif. **Öğretim Teknolojisi İletişim**. Birinci Basım. Ankara: Pegem Yayınları No: 17, 1995.
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları , 1972.
- Fender, Gloria. **Öğrenmenin ABC'si**. İngilizceden Çeviren: Osman Akınhay. Üçüncü Basım. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2001.
- Günday, İsmail. "Toplam Kalite Yönetimi ve Toplam Kalite Yönetimi ile İlköğretim 4 ve 5 Sınıf Matematik Ders Başarısının Artırılması." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1999.
- İlgar, Lütfü. **Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Şti., 1996.
- Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri, 1995.
- Karacan, Fadime. "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminin Bir Boyutu Olan Öğretim Sürecindeki Etkinliklerine İlişkin Müfettiş ve Öğretmenlerin Görüşleri." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2001.
- Karasar, Niyazi. **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Dokuzuncu Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1996.
- . **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Sekizinci Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1996.
- Kaya, Yahya Kemal. **Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye'deki Uygulama**. Dördüncü Basım. Ankara: Set Ofset, 1991.
- Kaya, Zeki. "Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturma." **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Zeki Kaya.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.
- Kısaç, İbrahim. "Öğretmen Öğrenci İletişimi." **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Emin Karip.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.

- Korkmaz, Ayşe. “Sınıf Organizasyonu.” **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Leyla Küçükahmet.) Ankara: Nobel Yayın Dğitim, 2000.
- Medd, David. **Okul Mobilyaları**. İngilizceden çevirenler: Gülay Andaç, Saadet Kaya. Ankara: Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Sayı: 83/37, (1983).
- Milli Eğitim Bakanlığı. **Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönergesi**, 1995.
- MLO Modeli**. İkinci Basım. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1999.
- Neufert, Ernst. **Yapı Tasarımı Temel Bilgileri**. Çeviren: Abdullah Ercan. Ankara: Güven Kitabevi, 1974.
- Okan, Kenan. **Eğitim Teknolojisi**. Üçüncü Basım. Ankara: Okan Yayınları, 1983.
- Özden, Yüksel. **Öğrenme ve Öğretme**. Dördüncü Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2000.
- Özden, Yüksel. “Sınıf İçinde Öğrenme Öğretme Ortamının Düzenlenmesi.” **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Emin Karip.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.
- Öztürk, Bülent. “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi.” **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Emin Karip.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.
- Pehlivan, İnyet. **İş Yaşamında Stres**. Ankara: Pegem A yayıncılık, 2000.
- Seyidoğlu, Halil. **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**. Geliştirilmiş Altıncı Basım. İstanbul: Güzem Yayınları, 1995.
- Şendur, Emine Pınar. “Sınıf Atmosferi ve Öğrenci Güdüsü.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1999.
- Şimşek, Nazmi. **Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı**. Ankara: Anıl Matbaa ve Cilt Evi, 1997.

- Tez Yazım Yönergesi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2000.
- Toprakçı, Erdal. **Sınıf Örgütünün Yönetimi**. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2002.
- Townsend, Roz. **Öğrenme Zenginliği**. İngilizceden Çeviren: Pelin Sıral. Ankara: Ütopya Yayınevi, 1997.
- Tutkun, Ömer F. "Derslerle İlgili Süre Kullanımı." **Sınıf Yönetimi**. (Ed:Zeki Kaya.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.
- Türk Dil Kurumu. **Okul Sözlüğü**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.
- Türnüklü, Abbas. "Öğrenciler Arasındaki Çatışmaların Çözümünde Problem Çözme ve Arabuluculuk." **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Emin Karip.) Ankara: Pegem A Yayıncılık., 2002.
- Uluğ, Feyzi. **Okulda Başarı Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Yöntemleri**. Üçüncü Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993.
- Uşun, Salih. **Özel Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Birinci Basım. Ankara: Pegem Yayınları, 2000.
- Ünal, Semra ve Sefer Ada. **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, 2000.
- Vural, Sacide. "Sınıf Ortamında Öğretim Araçları" **Sınıf Yönetimi**. (Ed: Leyla Küçükahmet.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Yüksel, Ahmet Haluk. **Bireylerarası İletişime Giriş**. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları No:96, 1994.
- Zıllıoğlu, Melih. "Sözsüz İletişim" **İletişim Bilgisi**. (Ed: Haluk Gürgen.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No:369, 1998.